

KOBIETY ŚLĄSKIE I NIEPODLEGŁA

WYSTAWA Z OKAZJI ROKU PRAW KOBIET I STULECIA NIEPODLEGŁOŚCI

Ekspozycja czynna od 13 listopada 2018 do 20 maja 2019 roku w Bibliotece Śląskiej, przygotowanie wystawy i opracowanie wersji cyfrowej: Marta Kasprowska-Jarczyk, Barbara Maresz, Marta Zbierańska

JANINA OMAŃKOWSKA (1859-1927)

nauczycielka i publicystka
działaczka społeczna i polityczna
organizatorka ruchu kobiecego w Wielkopolsce i na Śląsku
uczestniczka powstań śląskich
posłanka na Sejm Śląski I kadencji i marszałek senior

Najbardziej znany portret pochodzący z albumu wydawnictwa „Katolik”
w Bytomiu (1914 r.), oryginał w zbiorach Biblioteki Śląskiej,
wersja cyfrowa całego albumu dostępna w ŚBC

JANINA OMAŃKOWSKA

— 1119 —

Janinie Omańkowskiej,
Męczennicy Polskiej Sprawy
Cześć!

Hej, polska dziewczyno! czepczki z głowy!
Przed Bohatyrką głos hurmem wzniesić:
Tej Męczennicy ojczyzny mowy.
Pannie Janinio! Cześć! chwata! cześć!

Hej, polska młodo! tej Polski Córce
Na każdym kroku hald, pokon nieść!
Niechaj rozdźwięknie z ziemi ku górze:
Pannie Janinie: Cześć! chwata! cześć!

Hej, od Baltyku po Karpat szczyty
Razem rozgłusze po świecie wieść!
Niech wzdoci wtórem okrzyk w błękity:
Pannie Janinie: Cześć! chwata! cześć!

D. 14. X. 1900.

Hej, tej ofierze najświętszej sprawy,
Wieńczone laurami na skronie pleść!
Hej, wstańmy wszyscy z okrzykiem sławy:
Pannie Janinie: Cześć! chwata! cześć!

Hald Ci, Dziewico! za trud ten krwawy,
Co wróg przemocy kazał Ci znieść!
O Męczennico dla Polski sprawy!
Hald Ci, Janino! Cześć! chwata! cześć!

Za Twą ofiarę dla polskich dzieciak,
Wróć Ci nabył „składany” nieść!
I dał skożystować wspaniałych krakak!
Polska Dziewico! o cześć Ci, cześć!

Szczęsny Ostojca.

Prasowe relacje dotyczące uwięzienia Janiny Omańkowskiej za uczenie dzieci polskich języka ojczystego na terenie Wielkopolski (w czasopiśmie „Praca” z 1900 roku)

Janinie Omańkowskiej.

Janino! języka ojców opiekunko!
Tyś to cierpiała za sprawę tak świętą
O! dzieci naszych duchowa piastunko
Tyś to za krąg została nam wziętą?!

Więc Tobie bądź po wszystkie wieki chwata,
Cześć i szacunek w całej polskiej ziemi!
Tyś naszym Matkom polskim przykład dała
Jak działać — cierpieć mają z dziećmi swemi.
Karól Kandziora.

Chelmsza, Pr. Zach. 22. 10. 00.

Na wolności.

W niedzielę, dnia 14-go b. m. panna Janina Omańkowska opuściła po godzinie 1 z południa kaźń policyjną, w której przesiedziała 5 dni za to, że — uczyła dzieci polskie języka ojczystego. Dzieleń Polce sprawiło wdzięczne społeczeństwo polskie poważną a serdeczną owacają, która choć na chwilę kazała jej

zapomnieć o przykości, jakiej doznała za swoje poświęcenie i miłość dla dzieł polskiej. Przepuszczano, że panna Omańkowska wyposzczona zostanie o 3 po południu, gdyż o tej godzinie przed pięciu dniami posła do więzienia. Tymczasem stało się inaczej, gdyż opuściła przynusowe przykre mieszkanie krótko po godzinie 1 w południe. Mimo zmuyłonego czasu, tysiące wdzięcznych rodaków czekały już w pobliżu gmachu policyjnego. Skoro ukazała się w progu, pospieszyło do niej na powitanie kilku obywateli z bukietami, a licznie zgromadzona publiczność wznosiła gromkie okrzyki „Niech żyje!” Panna Omańkowska w otoczeniu swem wiaada do dórki. Zbite tłumy publiczności podążyły za dorózką, obypując ją kwiatami i wnosząc niustanne okrzyki na jej cześć. Na placu Wilhelmowskim przystąpiło kilku robotników do doróki, którzy chcieli konie odprządzić i sami odwieźć pannę Omańkowską do mieszkania. Towarzystwo jej panowie nie pozwolili jednak na to. Na ulicy Strzałowej przed mieszkaniem panny Omańkowskiej oczekiwały ją znów tłumy, które jej zgutowały owacy. Pewien robotnik przystąpił i uosował ręką panny Omańkowskiej w dowód szacunku. Panna Omańkowska baczo była wrzuszona. Przed policyją znajdowało się w chwili wypuszczenia panny Omańkowskiej tylko dwóch policyjnych, a przed jej mieszkaniem czterech. Wiozaron odbył się na cześć panny Omańkowskiej wieczorek w Eldorado.

Redaktor naszego pisma, p. Bolesław Rakowski, złożył pannie Omańkowskiej hald uznania w jej pomieszkaniu. Liczne są oznaki czci, jakie panna Omańkowska otrzymała z bliska i z daleka. Oto telegramy i listy:

Wielmożna Pani
Janina Omańkowska
w Poznaniu,
Imieniem Stronnictwa chrześcijańsko-społecznego w Krakowie wyrażamy Wielmożnej Pani nasze współczucie z powodu przesiedlania za naukę języka polskiego pod zaborem pruskim.
W Krakowie, d. 12 października 1900.
Stowarzyszenie chrześcijańsko-społeczne w Krakowie.

Prezes Sekretarz
Dr. Ant. Dobija. Dr. Adam Schmidt.

Panna Janina Omańkowska
w Poznaniu, więzienie.
Strassburg, w Alzacyi, 12. 10. 1900.
Mężny Polce przesyła słowa pociechy, wysokiego uznania i prawdziwego poważania.
Puczeński.

Racibórz, dnia 12 października 1900.
W dniu odzyskania swobody, której Pani nie wahalas się złożyć w ofierze na ołtarzu Ojczyzny, my niżej podpisane pospieszamy w imieniu wielu innych rodaków z Górnego Śląska przesyłać Wielmożnej Pani wyrazy szczerzego uznania i czci głębokiej pomne na słowa poety:
Święta miłości kochanej Ojczyzny,
Czasją cię tylko umyśle pociech,
Dla ciebie zjadł smakuj truciizny,
Dla ciebie więzy, pęta niezłyszyc!
Stefania Eckertowa. Marya Siarowa.
Paulina Wrzodkowa. Antonina Górnicka.

Janina Omańkowska
w Poznaniu,
więzienie policyjne, Plac Wilhelmowski.
Lidabark, Pr. Zach., 13. 10. 1900.
Ofiara twoja wyda obfity plon.
Olszewscy.

Janina Omańkowska
w Poznaniu, więzienie policyjne.
Złotów, Pr. Zach., 13. 10. 1900.
Serdeczne wyrazy współczucia.
Panglitz i sosa.

Złotów, Pr. Zach., 15. 10. 1900.
Przeznaczaj Pani Omańkowskiej za Ojczyznę i język ojczysty, sześć Boga po łasni wiesieniu!
Następują podpisy kilkunastu księży-patrotytów.

Wiele Szanowna Pani, a kochana Siostrzo nasza! Niech Cię Pan Bóg i Matka Najświętsza a Królowna nasza wspiera w szlachetnym wykonywaniu obowiązków, prawdziwej, a bezinteresonnej miłości ku nieszczęśliwym dzieciom naszym. Z powodu Twojego uwięzienia przyjmij od nas, droga i kochana Pani, wyraz prawdziwego szacunku.
Marzewowie.
Ostrzeżów, 14. 10. 1900.

Janina Omańkowska
w Poznaniu, więzienie policyjne.
Gniezno, 14. 10. 1900.
Cześć i chwata dzielnej i odważnej Polce!
Rodacy z Gniezna.

Kornik, 14. 10. 1900.
Cześć i uwielbienie wyrażają Pannie Janinie Omańkowskiej
Korniczanie.

Cześć Ci szcena Polko!
Oby Pan Bóg dał, aby wszystkie Polki Tobie podobne były, szcigodna Pani.
Grom Obywateli.
Buk, 14. 10. 1900.

Panna Janina Omańkowska
w Poznaniu, więzienie policyjne.
Poznań, 15. 10. 1900.
Męczennice narodowej przesyła wyraz uznania
Redakcja „Postępu”.

Janina Omańkowska
w Poznaniu, więzienie policyjne.
Poznań, 15. 10. 1900.
Zaczej szczerzyście „Młucha”, polskiego cześć.
Wacław Dolacki. Marcin Noskiewicz.

Więzieniem za cnotę została skarana, Sarmatka przeczysła i niepokalana. Nas daną napędza dźwięk Twoiego Imienia, Więc słony Ci słowa czci i uwielbienia!
Poznań, 14-go października 1900.
Fr. Witecki, prezes Tom. „Halka” Bydgoszcz. Jan Kollat. Henryk Kollat. Rogaliński Hieronim. M. Przystanowski. Franciszek Słosarczyk. Józef Krause. Stan. Kubiński. Bronisław Salkowski. Fr. Krysiak. Stanisław Krause. Walery Tybiszewski. Zygarowski.

Poznań, 14. 10. 1900.
Szanowna Pani!
Przyjmij nasze słowa współczucia i uznania.
Serdeczne pozdrowienie.
Marya Szaniewska.

Poznań, 14. 10. 1900.
Laskowna Pani!
My robotnicy z Poznania zasyłamy nasze najszczerze uznanie za owe wielkie poświęcenie się w sprawie naszych dzieciak. Jest to jeden znow dowód męczeństwa za tak szlachetny czyn, który postawienie nam na cawisz w panicy.
Nie jesteśmy narodem bogatym, abymy mogli złożyć jaką ofiarę, ale serwa nasze przepelnione czcią ku Pani będą zawsze modły do tronu Stwórcy o zdrowie i siłę do dalszej pracy na niwie ojczyznej.

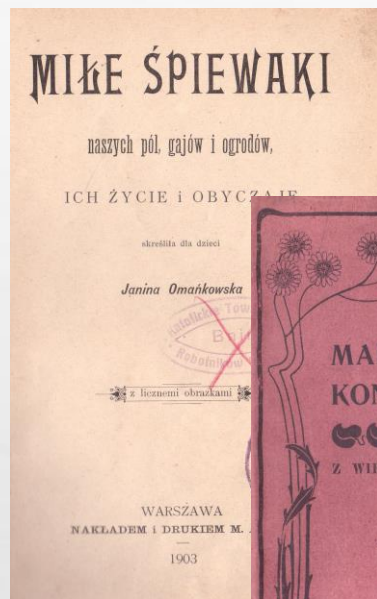
Niech nam żyje jak najdłuższe lata!
Fr. Leżajski. Adamczak Wojciech. M. Michalak. St. Koszczyk. J. S. Ostymowicz. A. Hudziński. St. Lejzgeber. T. Cieslik. St. Jackowski. M. Maronak. R. Kłomocza. F. Kasprzewicz. T. Sobaradek. Władysław Mackowiak. Jan Bielański. J. Patarscyk. P. Gromadziński. Michał Kurek. Józef Kusmarak. W. Koszoras. I. Tusz. Antoni Manzyński. Andrzej Dyrzak. Jan Rychter. Jan Kamiński. Stanisław Antkowiak. Antoni Mienicki. Józef Gryboski. Antoni Drabik. Maciej Koralewski. Bartłomiej Korca. Michał Prydytka. Wacław Włochowski. Józef Gruszczyński.

PUBLIKACJE JANINY OMAŃKOWSKIEJ

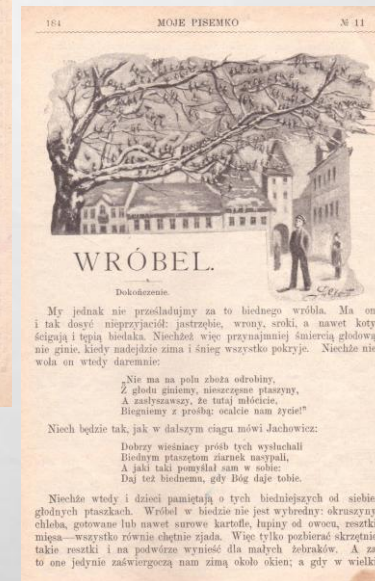
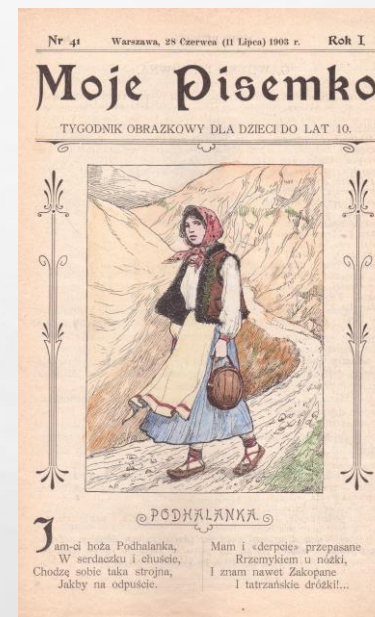
Czasopismo „Gwiazda” samodzielnie redagowane przez Janinę Omańkowską w 1902 roku

Publikacje i opracowania dla dzieci

Artykuł Janiny Omańkowskiej w czasopiśmie dla najmłodszych „Moje Pisemko”

„Moje Pisemko”
R. 1902 nr 11

JANINA OMAŃKOWSKA

Nr. 155 (1627). Warszawa, Sobota 10 Czerwca 1922 roku. Rok XXVIII.

Niech żyje rząd robotniczy i włościański!

ROBOTNIK

NIECH ŻYJE SOCJALIZM!

CENTRALNY ORGAN P.P.S.

PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZcie SIĘ!

Centr. Kom. Wyk. P. P. S.

W Warszawie • biurowisko redakcyjne
Mk. 851—
Izba robotnicza „750”
Pr. prasowa intelig. „600”
i p. redak. „1200”

Redakcja przyjmuje interesantów od 1—2 pp. Za zwrot rękopisów redakcja nie odpowiada. Tel. Redakcji 173-73, Admia. 173-17.

Redakcja i Administracja: Waweczka 7. Konto czekowe P. K. O. Nr 175. Numer polekowy w Warszawie 30 mk.—w prowincji 30 mk.

Administracja czynna od 10 do 5-ej bez przerwy. Kasa czynna od 11 do 2. Rachunki płatne w goty.

Towarzysze i Towarzyski! Reakcyjna większość sejmowa kuje nowe kajdany dla ludu roboczego. Ustawa wyborcza do nowego Sejmu, oparta na pogwałceniu prawa równości obywatelskiej i fałszowaniu istotnej woli mas ludowych, musi się spotkać z protestem całej klasy robotniczej. Wzywamy Was przeto do masowych zgromadzeń protestacyjnych i demonstracji. Ani jednego robotnika i robotnicy nie może zabraknąć w szeregach naszej walki o demokratyczną i sprawiedliwą ustawę wyborczą.

Doniesienie o napadzie niemieckich bojówek na mieszkanie Janiny Omańkowskiej w Bytomiu. „Robotnik” 1922 nr 155

Teror niemiecki na Górnym Śląsku

STARCIE BOJÓWEK Z WOJSKAMI FRANCUSKIEMI.

Katowice, 9 czerwca. (PAT). — Dziś wieczorem o godz. 8-ej przyszło w Bytomiu do starcia ulicznego między bandami bojowców niemieckich a wojskiem francuskim, które zmuszone było do użycia broni palnej. Według dotychczasowych doniesień zginął jeden z członków Orgeschu. Spodziewane jest rozszerzenie stanu oblężenia na miasto Bytom i okolice jeszcze w ciągu dzisiejszej nocy.

TEROR NIEMIECKI W BYTOMIU.

Katowice, 9 czerwca. (PAT). — W Bytomiu bandy niemieckie obchodzą w dalszym ciągu domy, w których mieszkają Polacy i wzywają ich do natychmiastowego opuszczenia miasta. Reszta inteligencji polskiej w Bytomiu zmuszona jest uchodzić z Bytomia. Nakazy takie otrzymali także wybitniejsi robotnicy polscy. Między innymi napadły bandy na mieszkanie zasłużonej działaczki polskiej, redaktorki Omańkowskiej, przewodniczącej Związku Polek na G. Śląsku. Zagrożono jej użyciem granatów ręcznych jeśli do jutra nie wyprowadzi się. Wobec tego p. Omańkowska zmuszona była opuścić Bytom i przenieść się do Królewskiej Huty.

ROZSZERZENIE KOMITETU PIĘCIU.

Katowice, 9 czerwca (P. A. T.). Do t. zw. Komitetu Pięciu, złożonego z przedstawicieli polskich i niemieckich organizacji robotniczych, przystąpili przedstawiciele pracodawców w celu współdziałania przeciwko terrorowi. W sobotę odbędzie komitet konferencję z Komisją Międzysojuszniczą w Opolu. Według komunikatu Komitetu terror szerzy się przeważnie po stronie niemieckiej Górnego Śląska, a mianowicie w pow. Bytomskim i Zabrzskim, oraz pow. zachodnich wiejskich.

Echa mowy Szancera

APROBATA IZBY.

Rzym, 8 czerwca. (PAT). — Izba przyjęła 209 głosami przeciwko 67 głosom porządek dzienny, aprobujący politykę zagraniczną rządu.

SZCZEGÓŁY MOWY.

Rokowania w sprawie nafty.

Rzym, 9 czerwca (P. A. T.). W exposé, złożonym w Izbie Deputowanych Szancer poruszył również sprawę rokowań rządu włoskiego z delegacją angielską w kwestji nafty. W powyższej sprawie Lloyd George przesłał list, w którym w sposób zadowolający wyjaśnił politykę Anglii w stosunku do Włoch odnośnie do nafty, oraz

JANINA OMAŃKOWSKA – POSŁANKA SEJMU ŚLĄSKIEGO

Janina Omańkowska jako marszałek senior otwiera pierwsze posiedzeniu Sejmu Śląskiego (10 październik 1922 roku)

Józef Piernikarczyk, *Ilustrowana Księga Pamiątkowa Górnego Śląska*, Katowice 1923

Prezydent powołał następnie na tymczasową przewodniczącą najstarszą z posłów, p. Janinę Omańkowską, która wygłosiła mowę i zakończyła ją temi słowami:

Szanowni Państwo! Zanim przystąpimy do sprawowania tej urzędowej działalności, proszę jeszcze, aby Państwo przez powstanie uczcili pamięć tych wszystkich wielkich duchów, którzy przez ciąg wieków pracą swoją cichą i ofiarną podtrzymywali to poczucie narodowe w ludzie tutejszym, potrzymanywali niby tę ostatnią iskierkę w popiele znicza świętego aż do chwili, gdy ta iskierka wybuchła w płomieniu jasnym i gorącym.

A dalej proszę o uczczenie przez powstanie tych wszystkich, którzy ofiarą mienia i życia przyczynili się do tego, że tę wielką chwilę przeżywamy. Tym wszystkim pracownikom i ofiarnikom naszego dzisiejszego szczęścia, naszej lepszej przyszłości, im wszystkim: Cześć! (Posłowie nawet niemieccy, z wyjątkiem części lewicy, powstają i wnoszą okrzyk: Cześć!)

Następnie przewodnicząca posłanka Omańkowska oznajmia, że nadeszły liczne telegramy które odczytuje, mianowicie od generała Halera z Warszawy (ożywione brawa i oklaski na prawicy i w centrum) i od obywatelstwa lublińskiego. Po wyczerpaniu porządku dziennego, p. Omańkowska o godz. 5 zamknęła posiedzenie.

JANINA OMAŃKOWSKA – POŚLANKA SEJMU ŚLĄSKIEGO

Janina Omańkowska wśród członków Klubu Chrześcijańskiej Demokracji I Kadencji Sejmu Śląskiego (1922 r.), tableau ze zbiorów Biblioteki Śląskiej [wersja cyfrowa dostępna w ŚBC](#)

L. b.	Nazwisko i imię	Zawód	Okręg wyborczy	Przynależn. partyjna	Miejsce stałe zamieszkania	Adres w Katowicach
17.	Kempka Paweł	Adwokat	II	C. Z. L.	Pszczyna Rynek nr. 9 tel. 18	Katowice Letochy 6/II
18.	Korfanty Wojciech	Publi-cysta	II	C. Z. L.	Katowice	ul. Bernarda 41 tel. 225
19.	Kowoll Jan	Redaktor	II	Klub Niem.	Katowice	Heinzla 24
20.	Lubos Jan	Kierown. związku	III	C. Z. L.	Królewska Huta Bergfreiheit 8 tel. nr. 1420	
21.	Łukaszek Franc.	Robotnik kolejowy	I	C. Z. L.	Ligota Pszczyńska Szadoka 12	
22.	Maehej Józef	Dyr. pow. kasy chor.	I	P. P. S.	Cieszyn Stelmacha nr. 4 tel. nr. 67	
23.	Mateja Karol, ks.	Pro-boszcz	II	C. Z. L.	Nowy Bytom Plebanja tel. nr. 1151	
24.	Mędlewski Romuald	Kierown. fabryki	I	N. P. R.	Krywałd p. Rybnicki poczta Szczygłowice tel. Gliwice nr. 506	Katowice tel. nr. 552
25.	Meyer Kurt	Sekr. związk.	III	Klub Niem.	Królewska Huta Bytomska 13 tel. 1300	
26.	Mokry Wojciech	Górnik	I	P. P. S.	Popielów pow. Rybnicki	Holtzego 3
27.	Obrzut Franc.	Dyrektor szkoły	I	N. P. R.	Bielsko Solna 10/I, tel. 646/IV	
28.	Omańkowska Janina	Dzienni-karka	III	C. Z. L.	Królewska Huta Lobego 11 tel. 377	

Janina Omańkowska w Składzie osobowym Sejmu Śląskiego, Katowice 1922 [wersja cyfrowa publikacji dostępna w ŚBC](#)

POLKI! DO CZYNU!

IA6c
1922
W-110

Jednością silne i niezwyciężone stańmy w obronie zagrożonej naszej świętej Sprawy Narodowej

DOŚĆ BIERNOŚCI!

Dziś bierność jest zbrodnią a chwiejność grzesznym nieuświadomieniem 5-go Listopada wielki dzień decydującej walki o byt i wolność Polski. **My Polki** przechylimy szalę zwycięstwa na Stronę Narodową. Dość mamy panoszenia się w Polsce żywiołów nam obcych i wrogich, które godzą zarówno w byt nasz materialny, jak i w skarb nasz najcenniejszy—**ducha Narodowego.**

Dość—nieodłącznej gospodarki, która ekonomicznie kraj nasz postawiła nad brzegiem przepaści

Dość nieładu i bezrządu!

Dość **podporządkowywania** bytu i dobra ogólnego Państwa, ambicjom i korzyściom jednostek.

Chcemy zdecydowanej **niezłomnej jak stal** mocnej, **większości Narodowej w Sejmie.**

Potępiamy bezwzględnie tych, co osłabiają jednolity front Narodowy.

Przez z nieszczeremi **patryotami**, którzy na dwóch stołkach siedzą i na wszelki wypadek **wołą być niewyraźnemi.**

Piękne są dziś ich słowa nalepiane na murach ale niezgodne z czynami i przeszłością w pierwszym Sejmie.

W chwilach jak obecna nigdy się Polki nie wahały, rozum i serce wskazywały im właściwą drogą **Patrzmy na pionierkę sprawy polskiej** na Śląsku

Omańkowską oto wzór Polki.

Niezłomne byliśmy— Niezłomne będziemy

„Niedamy by nas zgnębił wróg“

Chcemy: silnego Rządu, rozumnej gospodarki państwowej, Polski dla Polaków.

Chcemy Boga w życiu publicznem i prywatnem.

Chcemy uczciwości i sprawiedliwości.

A zatem Polki, głosujmy wszystkie na listę Chrześcijańskiej Jedności Narodowej

№ 8

Ona jedna zapewni Ojczyźnie potęgę, spokój i ogólny dobrobyt.

Narodowa Organizacja Kobiet.

JANINA OMAŃKOWSKA „PIONIERKA SPRAWY POLSKIEJ”

Ulotka Narodowej Organizacji Kobiet wzywająca do głosowania w wyborach parlamentarnych w 1922 roku na Chrześcijański Związek Jedności Narodowej. W treści wymieniona Janina Omańkowska

W chwilach jak obecna nigdy się Polki nie wahały, rozum i serce wskazywały im właściwą drogą
Patrzmy na pionierkę sprawy polskiej na Śląsku
Omańkowską oto wzór Polki.

JANINA OMAŃKOWSKA DZIAŁACZKA SPOŁECZNA

Loteria Górnośląska zorganizowana na rzecz byłych
powstańców śląskich i ich rodzin w Mysłowicach w 1922 roku
przy współudziale Janiny Omańkowskiej

Omańkowska i D-rowsa Hylowa za Tow. Polek.

Do Spółeczeństwa Polskiego.

Trzy razy powstał lud górnośląski do walki zbrojnej o swe prawa do wolności. Poszedł do boju z poświęceniem swego mienia, zdrowia i życia. Lecz wielu z nich nie powróciło poległszy na polu bitwy, wielu zaś zostało kalekami na całe życie?

Nędza i głód wdziera się do chat pozostałych rodzin tych bohaterów. Według powstańczej listy stracił w samym tylko trzecim powstaniu poległo powstańców 773, zaginęło 148 i ciężko ranionych zostało 646. Obowiązkiem świętym społeczeństwa naszego jest niesienie pomocy tem ofiarom oraz ich rodzinom.

Jednym z sposobów pomocy dla tych ofiar mają być dochody z

Loterji Górnośląskiej

utworzonej przez Związek Byłych Powstańców.

Obywatele! Kupujcie przeto losy tej Loterji aby ulżyć ciężkiej niedoli naszych braci oraz ich rodzinom poszkodowanym w walce o wolność ludu polskiego na G. Śląsku.

Mysłowice, dnia 8-go lutego 1922 r.

Wojciech Korfanty, były Komisarz Plebiscytowy na G.-Śl.

Józef Rymer, prezes Naczelnej Rady Ludowej.

Jan Kowalczyk, za Chrześcijańskie Zjednoczenie Ludowe.

Józef Biniezkiewicz, za P. P. S.

Franciszek Roguszcak, za N. P. K.

Feliks Kupilas, za P. Str. L.

Dr. Emil Cyran i Ks. Józef Niedziela, za Polski Czerwony Krzyż.

Dr. Maksymilian Wilimowski, kierownik Śląskiego Szpitala Czerwonego Krzyża.

Omańkowska i D-rowsa Hylowa za Tow. Polek.

Jan Wyglenda, za Związek Byłych Powstańców.

➡ Zawiadomienie od Dyrekcji Loterji G.-Śl. na rzecz ofiar powstań. ➡

Losy Loterji G.-Śl. po 10 mk. niem. czyli 150 mk. polskich za sztukę można nabyć do 1. 3. 1922 r. za poprzednim przysłaniem pieniędzy przez pocztę do Dyrekcji Loterji przy Zarządzie Gł. Z. B. P. w Mysłowicach ul. Bytomska nr. 14, w Polsce do 20. 2. 1922 r. w Komitetach Obrony Górnego Śląsku w Warszawie, Poznaniu, Krakowie, i w wszystkich naszych kolekturach.

Dyrekcja Loterji G.-Śl.

(—) Józef Jendrośka.

JANINA OMAŃKOWSKA DZIAŁACZKA SPOŁECZNA

Druk ulotny informujący o balu zorganizowanym przez Narodową Organizację Kobiet w Katowicach w 1922 roku, wśród gospodyń wymieniono m.in. Janinę Omańkowską

NARODOWA ORGANIZACJA KOBIEŃ

URZĄDZA W SOBOTĘ, DNIA 18. LISTOPADA 1922 R.,
W SALI REICHSHALLE W KATOWICACH, UL. KAROLA

BAL

Ze zbioru: Jan Przybyłok
piekary Śl. Reja 9.
XXVIII/108/vi/1964

NA CELE GWIAZDKI DLA BIEDNYCH DZIECI SZKOŁ
POWSZECHNYCH ORAZ WIGILJI ŻOŁNIERZOWI POL-
SKIEMU, NA KTÓRY J. W. *Prasa Północna* NAJUPRZEJMIEJ
ZAPRASZAJĄ

GOSPODYNIE: WOJCIECHOWA KORFANTOWA, GENER. HOROSZKIEWICZOWA,

POS. OMAŃKOWSKA, DR. HYLLÓWA, JÓZEFOWA JACKOWSKA,
STEFANOWA CZAPLICKA, EMANUELOWA IMIELOWA, GAMBOWA,
LEONOWA GLANCOWA, PIETRUSZKOWA, RADCZ. SZEFEROWA,
RADCZ. BUZKOWA, INŻ. RUDOWSKA, *M.A.J.* WOJNAROWA, DR. ROSTKOWA,
DR. KOŁACZKOWA, DR. JARCZYKOWA, KAZIMIERZOWA NIEGOLEWSKA,
DR. ROŻANOWICZOWA, TOMASZOWA KOWALCZYKOWA, FALTEROWA,
MEC. CZAPLINA, JERZYKIEWICZOWA, BRODZINA.

GOSPODARZE: WOJCIECH KORFANTY, KONSTANTY WOLNY,
DR. F. BOCHEŃSKI, DR. GÓRNIK, WOJ. RYMER, WICEWOJ. ŻURAWSKI,
DR. SIKORSKI, DYR. WOLFF, PUŁK. BOKSZCZANIN, DYR. SZAFLIK,
KONS. SZCZEPAŃSKI, ART. MAL. ST. LIGOŃ, RED. PRZYBYŁA, DYR. BIESIADECKI,
INŻ. GRABIANOWSKI, ZIELEWICZ, PREZ. NOSOWICZ, DR. CZERNECKI,
DR. WILIMOWSKI, DR. WIERZBICKI.

WSTĘP DLA PANÓW 2000.— MK., DLA PAŃ 1000.— MK.,
POCZĄTEK O GODZ. 9 WIECZOREM.

JANINA OMAŃKOWSKA PRZEWODNICZĄCA ZARZĄDU ZWIĄZKU TOWARZYSTW POLEK

Tableau Zarządu Głównego Związku
Towarzystw Polek z 1927 roku

Komunikaty Zarządu Gł.

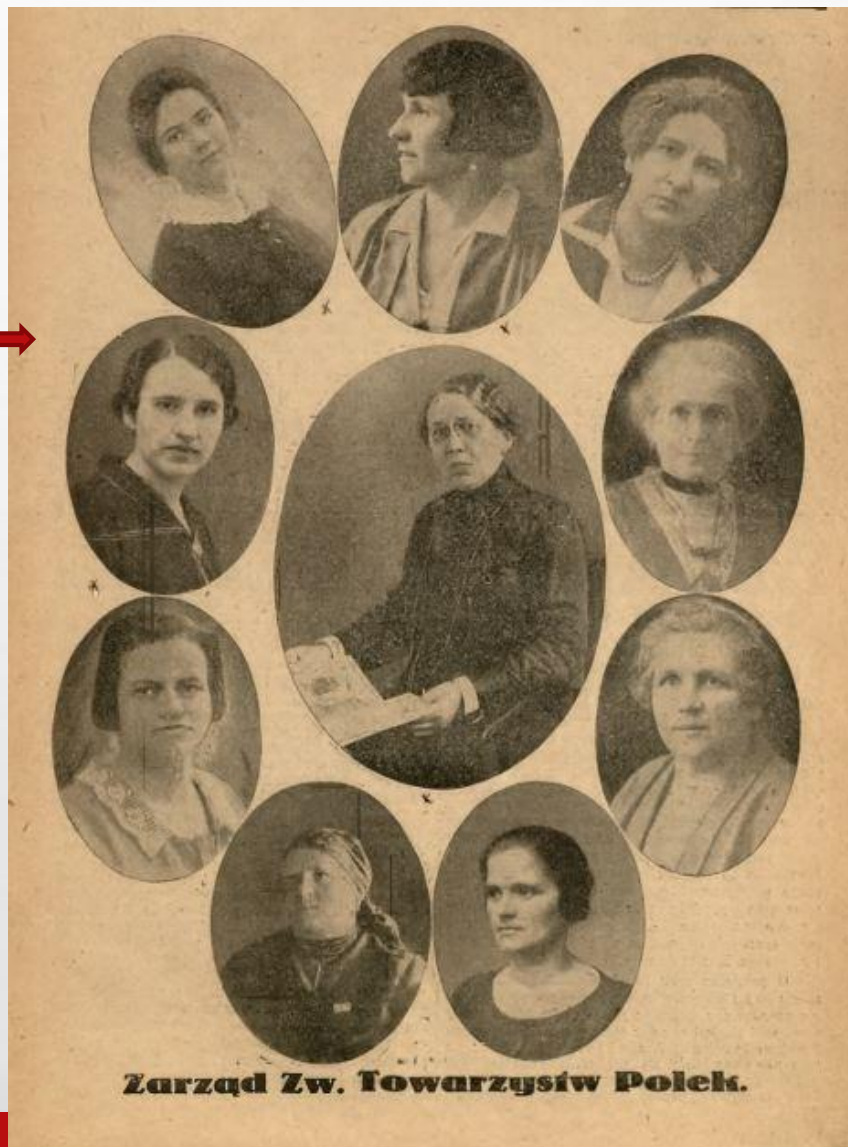
Szanownym Zarządom i członkiniom Tow. Polek donosimy, że w poniedziałek, w dzień św. Jadwigi 15. października 1923 r.

odegra Zespół Teatru Polskiego w Katowicach piękną sztukę:

„KOŚCIUSZKO POD RACŁAWICAMI“.

Przedstawienie rozpocznie się o godzinie 2,30 popołudniu. Sądzymy, że wszystkie Polki pospieszają zobaczyć tę piękną sztukę. Zapraszamy również mężów i córki naszych Polek. Bilety po 30 000, 40.000 i 50.000 Mk. Prosimy o zgłoszenia rychło do Sekretarjatu Towarzystw Polek w Katowicach, ul. Andrzeja 2 II, w godzinach przedpoł.

Zarząd Związku Tow. Polek.
Omańkowska. Szymkowiakówna. Jerzykiewiczówna.

Numer jubileuszowy
czasopisma „Głos Polek”
[wersja cyfrowa dostępna w ŚBC](#)

JANINA OMAŃKOWSKA

† 24 VIII 1927

Dnia 24 b. m. zasnęła w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa siostra i ciocia, ś. p.

Janina Omańkowska

poseł na Sejm Śląski

Pogrzeb odbędzie się w Królewskiej Hucie w sobotę, 27 b. m. o godzinie 10 rano.

W imieniu strapionej rodziny

Grzegorz Kucharski.

dw 705
Królewska Huta, Poznań w sierpniu 1927 r.
Osobnych zawiadomień się nie wysyła.

Nekrolog Janiny Omańkowskiej

Wspomnienie o Janinie Omańkowskiej
w czasopiśmie „Młoda Polka” z 1927 roku

Cena pojedynczego egzemplarza 25 groszy.

Nr. 10. Październik 1927 r. Rocznik VIII

PISMO POŚWIĘCONE POLSKIEJ MŁODZIEŻY ŻEŃSKIEJ

Adres dla przysyłek pieniężnych
P. K. O. Poznań, numer 202708
i listów do Administracji: Spółka
Akcyjna „Ostoja” księgarnia i dru-
karnia w Poznaniu, ul. Pocztowa 15

Przedpła kwartalna, płatna s góry
przed rozpoczęciem kwartału wynosi
sz 1 egz. 60 groszy, dla Stowarzyszeń
świązkowych, pobierających przysyła-
mniejsz 10 egz. 45 gr. za każdy egz.

Warszawa — Kraków — Poznań — Wilno — Lwów.

wśród moich dobrych, szczerych kobiet górnośląskich”.

Zgnębiona podziałem Śląska pisze w tym samym liście:

„Pozatem jestem zbita, ach, jak bardzo zbita! Moja wiara i ufność w zwycięstwo naszej sprawy były od pierwszego dnia wojny tak silne i niewzruszone, że gdy kogokolwiek gnębiło zwątpienie do mnie się udawał po wzmocnieniu duchowe; a teraz? — Marzyłam cudnie — srodze mnie zbudzono! I to właśnie nasz Bytom skazany został na dalsze współ-

Janina Omańkowska.

Janina Omańkowska.

Z grona wybitnych pracownic społecznych nieubłagana śmierć wyrwała Janinę Omańkowską, która szeroką społeczną i oświatową działalność rozwinęła na zachodzie Polski w Wielkopolsce i na Śląsku. Jej to z prawa wieku, a niemniej dla wielkich zasług położonych około ocalenia Śląska dla Polski, przypadło w udziale otwarcie Sejmu Śląskiego. Ta, którą za wierność Polsce, za naukę dzieci języka polskiego i historii ojczystej prześladowano i karano więzieniem, do ostatniego tchu wytrwała na posterunku. Słowem i piórem pracowała zawsze. Któż zliczy jej gorące przemówienia oraz liczne odezwy i artykuły rozsiane po rozmaitych czasopismach. Wyniesiona do godności posła na Sejm Śląski zachowała niezwykłą prostotę i skromne o sobie mniemanie. W jednym z jej listów czytamy: „Cóż ja o sobie napisać mogę! Pracuję: i w redakcji i u ogniska domowego i w służbie publicznej, a choć praca moja nie pchnie świata na nowe tory — mam jednak nadzieję, że coś z mego ducha pozostanie na tym świecie, choćby

życie z Niemcami! ten Bytom, gdzie zawsze najsilniej pulsowało życie polskie i skąd rozchodziło się na cały Górny Śląsk! Ha, może Opatrzność tak chce, aby Bytom nadal spełniał swą misję!”

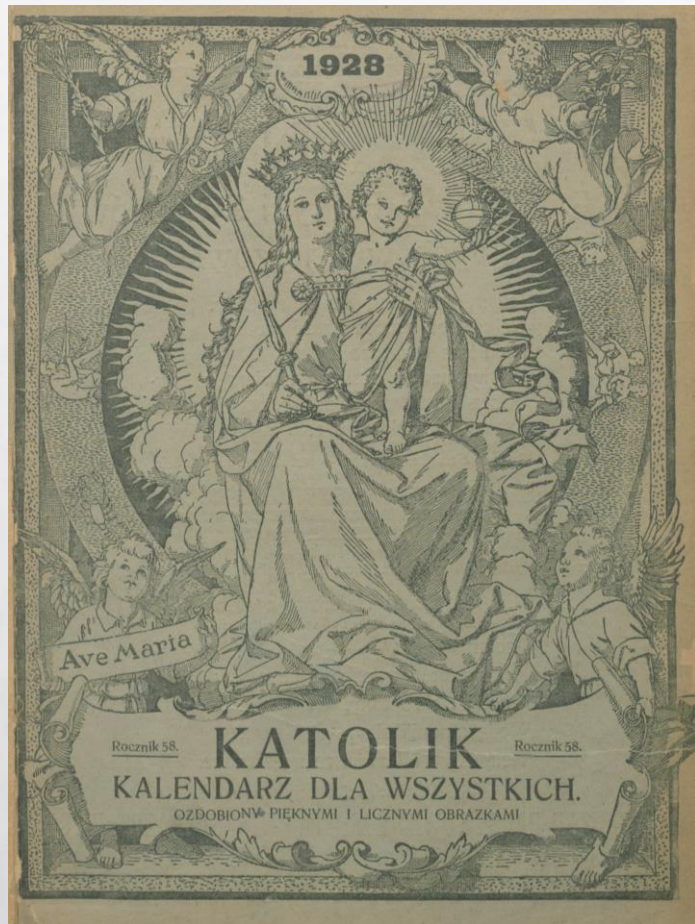
Śląsk też najboleśniej odczuł stratę Janiny Omańkowskiej. W sierpniu w Królewskiej Hucie odbył się jej pogrzeb, który stał się wielką manifestacją narodową.

Cześć pamięci wielkiej, ofiarnej Polce-obywatelce! Oby jej Bóg pełnią łask nagrodził ziemskie trudy i znoje.

*) E. Zegadłowicz „Godzinki” Poznań, Księgarnia św. Wojciecha, Cena 2 zł.

JANINA OMAŃKOWSKA

125

Sp. Janina Omańkowska.

126

Sp. Janina Omańkowska.

Działaczka Śląska.

W dniu 24 sierpnia 1927 roku w Król. Hucie zakończyła swe pracowite i pełne zasług życie po długich cierpieniach ś. p. Janina Omańkowska, posłanka na Sejm śląski, znana zarazem pracowniczką na polu oświatowym w Poznańskim i na Śląsku.

Ś. p. Janina Omańkowska urodziła się na Pomorzu w Srebrnikach, gdzie ojciec jej był nauczycielem. Z domu szczerze katolickiego i polskiego wyniosła zasady pełnej zacności, które przez całe życie były drogowskazem dla jej działalności. Kilkanaście lat spędziła w domu wuja swego, znanego w Poznańskim przyrodnika Karlińskiego, który w siostrzeniec swą wpajał ukochanie bliźniego i miłość ojczyzny i zaprawiał ją do pracy społecznej, której też po jego śmierci oddała się całą duszą. W tym celu zamieszkała w Poznaniu, gdzie zajęła się przedewszystkiem działalnością polską, udzielając jej wraz z innymi paniami towarzystwa „Warty” nauki czytania i pisania polskiego. Za tę naukę wytoczono ś. p. Janinie wielki proces, w którym wreszcie skazano ją na 5 dni więzienia. Znajomi chcieli zapłacić wyznaczoną wyrokiem karę pieniężną w miejsce więzienia, ale ona wolała „odsiedzieć” karę więzienną, by stwierdzić raz na zawsze, że gotowa ponieść wszelkie ofiary dla dobra polskości. Społeczeństwo polskie a przedewszystkiem rodzice dzieci, które uczyła, zgutowało jej za to wspaniałe przyjęcie po wyjściu z więzienia. Działo się to dnia 10 października 1900 roku. Miała opuścić więzienie już o godzinie 10-tej przed południem, ale urzędnicy więzienni, widząc tłumy ludu gromadzącego się przed gmachem więzienia, zaczęli przewlekać i godziny zmieniać, sądząc, że narodowi sprzykasz się oczekiwanie. Omylili się, — naród stał cierpliwie i czekał, aż jej się doczekał. Cóż to był za triumf dla niej, a przez nią dla sprawy polskiej!

W półtora roku po tem zajęciu udała się na Śląsk Opolski, gdzie rozwinęła dalszą żywotną działalność narodową, zdobywając sobie serca ludu śląskiego a szczególnie kobiet. Zrazu pracowała w redakcji czasopisma „Gwiazdy” w Bytomiu, poczem przeszła do Gliwic do wydawnictwa „Głosu Śląskiego”, a następnie do „Katolika” bytomskiego, gdzie przetrwała aż do czasów podziału Śląska, kiedy to Bytom zniewolona była opuścić, ponieważ ją zorganizowane stoss-truplery wyrzucili po prostu z mieszkania na ulicę.

Praca jej oświatowa nie ograniczała się jedynie na redagowaniu gazet, zajęła się szczególnie zespoleniem i oświatą kobiet polskich w zakładających przez siebie towarzystwach ścisłe kobiecych. Ruch oświatowy wśród kobiet przed

26 laty był jeszcze bardzo nikły, stąd praca ta była bardzo trudna i oporna. Ś. p. Janina nie zrażała się przeciwnościami, jak przesłuchaniami sądowymi, procesami długoletnimi, tylko niosła ochotnym sercem „oświaty kaganiec.” Wojna światowa wstrzymała cokolwiek rozwój tych towarzystw na szerszą skalę, atoli, gdy ją zakończyła rewolucja, ze zdwojoną siłą ś. p. Janina podjęła pracę wśród kobiet na nowo. Powstawały szkoły polskie, ochronki, zakładała nowe towarzystwa, wszędzie zakwitł ruch polski.

Czas, w którym przygotowywano plebiscyt szczególnie zaznaczył się w dziejach pracy ś. p. Janiny Omańkowskiej. Nie było wprost dnia jednego, aby nie przemawiała na kilku zebraniach w różnych miejscowościach. Nieraz trzeba ją było chronić przed napadami Niemców, wyprowadzać ją bocznymi wyjściami, aby jej nie narażać na ciężkie okaleczenia. Niezrażona ničem nazajutrz znów udawała się do innych miejscowości na zebrania. Znaną też jest jej działalność w towarzystwie Czytelnicy ludowych i śpiewu. Gdy po plebiscycie uleż musiała przemocy, zamieszkała w Król. Hucie, gdzie naród śląski zaraz w pierwszych wyborach do Sejmu śląskiego zaszczycił ją godnością posła.

Jej też jako najstarszemu wiekiem posłowi przypadł w udziale zaszczyt otwarcia pierwszego posiedzenia Sejmu polskiego na Śląsku. Po raz pierwszy zapewne w dziejach sejmowych całego świata zdarzyło się wówczas, że kobieta otwierała Sejm, a wywiała się z tego polecenia z wielką godnością. Głos jej drżał, ze wzruszenia, gdy wspominała o szczęściu, jakiego Pan Bóg pozwolił jej doczekać przez odzyskanie wolności Ojczyzny, a szczególnie tej prastarej ziemi śląskiej, dla której pracowała przez całe swe życie.

W Sejmie sumiennie pilnowała spraw ludu śląskiego, przemawiała nieraz w jego obronie, a szczególnie w obronie praw kobiet i dobra dzieci. W dalszym ciągu zajęła się na Śląsku Polskim rozwojem towarzystw kobiecych, redagowała gazetkę związkową i sumiennie pracowała w komisjach sejmowych.

Niestety od dłuższego czasu już zaczęła podupadać na zdrowiu, co jej jednak nie przeszkadzało w niesieniu pomocy tym, którzy do niej udawali się o światła jej radę. Do ostatniej chwili jeszcze wierzyła w poprawę zdrowia, gdyż jak mawiała, „dużo ją jeszcze czekało pracy.”

Praca jej była cicha, nie rzucająca się w oczy, ale za to obfita w owoce! Śmiało rzec można, że narodowe uświadomienie kobiet śląskich, to zasługa ś. p. Janiny Omańkowskiej i słusznie

Wspomnienie o Janinie Omańkowskiej na łamach czasopisma „Katolik” z 1928 roku

jej się stać należy nazwa „dobrodziejki ludu śląskiego.”

Przy tej pracy redaktorskiej, społecznej i publicznej nie zatraciła swego charakteru, była i pozostała kobietą o sercu kochającym bliźnich, wyrozumiałą na wszelkie ułomności i słabości ludzkie, zachowała przytem do śmierci głęboką wiarę, zaszczeploną jej już w domu rodzicielskim.

Oby pamięć takiej Polki, wiernej zasadom Kościoła świętego, kochającej Ojczyznę i naród, żywą ponad życie własne, pozostała jak najdłużej i była dla nich, a zwłaszcza dla kobiet bodźcem i wzorem do działania w podobny sposób dla dobra św. Kościoła i Ojczyzny!

[Wersja cyfrowa dostępna w ŚBC](#)

JANINA OMAŃKOWSKA

Bronisława Szymkowiak wspomina Janinę Omańkowską w dziesiątą rocznicę jej śmierci

Bronisława Szymkowiak na
na dzień 29.X.1937 r.

Wspomnienie o ś.p. Janinie Omańkowskiej

W sierpniu bieżącego roku upłynęło 10 lat od chwili zgonu jednej z pięknych i szlachetnych postaci w polskim ruchu kobiecym na Śląsku, ś.p. Janiny Omańkowskiej.

Kto ją znał i z nią współpracował wie - jak ujmowała wszystkich dobrocią i szlachetnością swego charakteru. Janina Omańkowska pozostawiła po sobie trwałą pamięć szczególnie silną wśród kobiet polskich na Śląsku, które zawdzięczają swe uświadomienie narodowe. Ona bowiem piórem i słowem niosła oświatę polską pod strzechę wiejską i w progi domu robotniczego. Uczyła kobiety - jak kochać Polskę język ojczysty, pieśń naszą, stroje i zwyczaje dawne. Ona to była duszą najsilniejszej Organizacji Kobiet na Śląsku - Towarzystwa Polek, które walnie przyczyniło się do zwycięstwa sprawy polskiej w okresie plebiscytu i powstań. Polski ruch kobiecy pod przewodnictwem Janiny Omańkowskiej zapisał się pięknymi czynami w historii Śląska.

To też z uznaniem należy podkreślić inicjatywę Instytutu Śląskiego w Katowicach, który w dziesiątą rocznicę zgonu Janiny Omańkowskiej wzbogacił swój dorobek wydaniem broszurki zawierającej jej życiorys i działalność. Broszurkę napisała pięknie i żywo p. Stefania Eckertowa z Katowic, znana działaczka śląska i bliska współpracownica Janiny Omańkowskiej.

Broszurka ta winna znaleźć się w ręku każdej kobiety polskiej. Polecam ją również do odczytów na zebraniach organizacyj kobiecych. Broszurkę nabyć można w Instytucie Śląskim w Katowicach przy ulicy Francuskiej nr. 12.

Komunikat

Muzeum Ziemi Bytomskiej

Z pośród ostatnich nabytków Muzeum na szczególną uwagę zasługuje złożony przez p. Walczakównę dar, składający się z 30 pamiątek po śp. Janinie Omańkowskiej, posłanki na pierwszy Sejm Śląski.

Pamiątki te składają się m. in. z listów i telegramów, przesłanych śp. Omańkowskiej od Rodaków z Polski, Niemiec, Francji, Szwajcarii i Ameryki z słowami uznania i pociechy w czasie jej pobytu w więzieniu pruskim za nauczenie dzieci języka polskiego.

Dar ten ma tym większą wartość dla naszej placówki, iż śp. Omańkowska, pochodząca z Wielkopolski, przez pełne 30 lat z wielkim poświęceniem i odwagą pracowała tu na Śląsku pomiędzy nami jako redaktorka, literatka, referentka na wiecach i organizatorka w towarzystwach, zwłaszcza kobiecych.

Muzeum prosi o przysłanie dalszych pamiątek po śp. Omańkowskiej, znajdujących się w posiadaniu Sz. Obywateli i Towarzystw. Adres: Muzeum Ziemi Bytomskiej w Chorzowie I, ul. Dąbrowskiego, szkoła 5.

TYGODNIK URZĘDOWY

MIASTA CHORZOWA

ROK V.

SOBOTA, DNIA 22 PAŹDZIERNIKA 1938 R.

NR 35

Komunikat Muzeum Ziemi Bytomskiej o cennym nabytku - darze 30 pamiątek po zmarłej Janinie Omańkowskiej oraz apel o przysyłanie dalszych pamiątek. „Tygodnik Urzędowy Miasta Chorzowa” 1938 nr 35 [wersja cyfrowa w ŚBC](#)

BRONISŁAWA SZYMKOWIAKÓWNA (1896-1975)

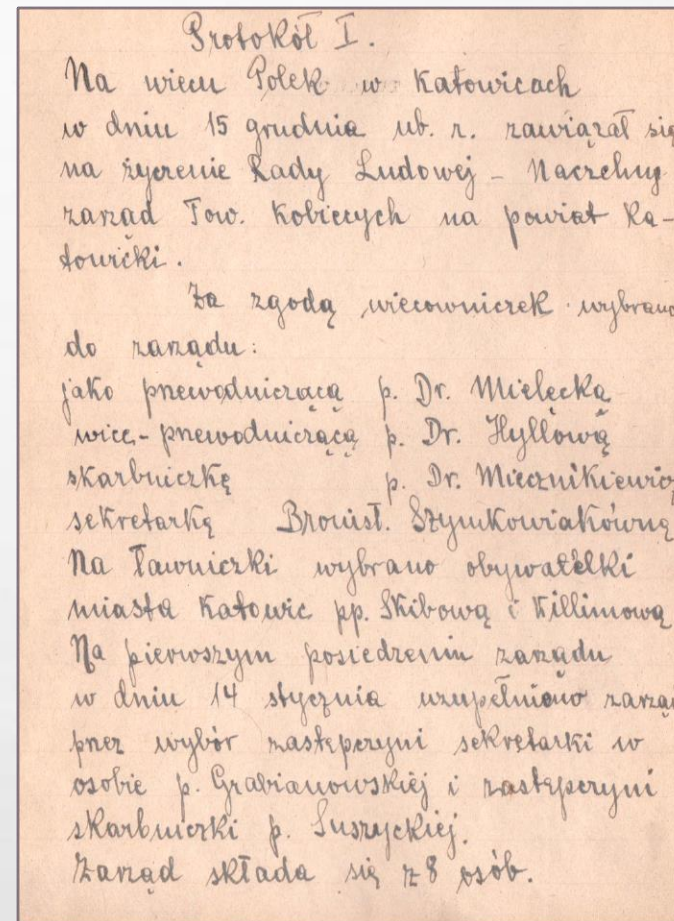
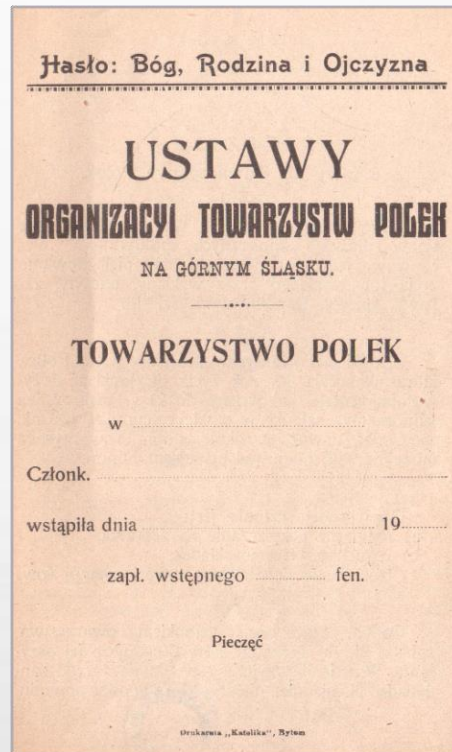
działaczka oświatowa, aktywna w Towarzystwie Czytelń Ludowych
czołowa organizatorka Towarzystwa Polek
redaktorka „Głosu Polek”
zaprzyiężona w Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska
łączniczka i sanitariuszka w powstaniach śląskich
członkini Komitetu Parytetycznego miasta Katowice
posłanka na Sejm Śląski

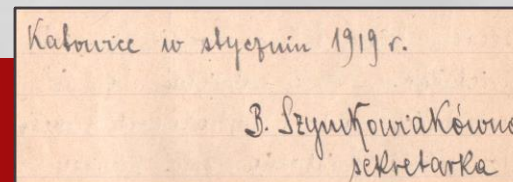
BRONISŁAWA SZYMKOWIAKÓWNA DZIAŁACZKA TOWARZYSTWA POLEK

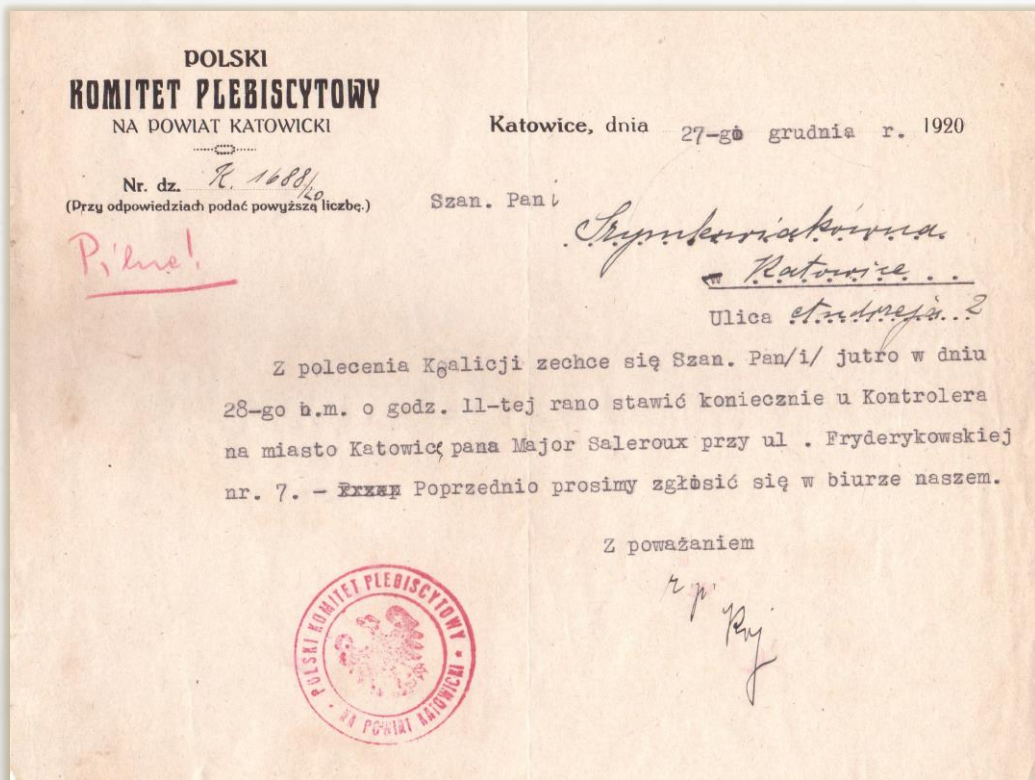
Wydział Powiatowy Towarzystwa Polek w Katowicach, 1918
Bronisława Szymkowiakówna (po lewej)

Dziennik protokołów Naczelnego Zarządu
Towarzystwa Polek na powiat katowicki prowadzony
przez Bronisławę Szymkowiakównę w latach 1919-1921

BRONISŁAWA SZYMKOWIAKÓWNA W LATACH POWSTAŃ I PLEBISCYTU

Oryginalny dokument z okresu plebiscytu skierowany do Bronisławy Szymkowiakówny

Praca kobiet w służbie czynnej na Śląsku.

W czasie pierwszego powstania śląskiego w roku 1919, wiele kobiet niosło ofiarnie swą pracę. Były to przeważnie żony, siostry i matki powstańców, które nie wahały się narażać swego życia dla przeniesienia broni lub jakiejś ważnej wiadomości. Były i takie, co po kilkakroć przechodziły granice, brnąc po pas w wodzie, choć jesień była zimna. Wymienię tu pp. Głazowskie z Szarleja, Klóskównę z Szopienic, Zdebelównę z Nowej Wsi, Fojkiśównę z Józefowca i wiele, wiele innych, których nazwisk nie wolno dziś jeszcze ujawnić.

W maju 1920 r. przekroczyły granice trzy kobiety, dziwnym trafem reprezentantki trzech zaborów Polski: Halina Wojciechowska, Antonina Rokicka i Bożena Soltysówna, zgłaszając się u kapitana Zgrzebnłoka, stojącego wówczas na czele organizacji Śląskiego P. O. W. P. Rokicką przeznaczono na powiat bytomski, Wojciechowską na koziełski, Soltysównę na katowicki. W pół roku później p. Rokicka pracowała w pow. toszeckogłiwickim, p. Wojciechowska w zabrskim, a Soltysówna w rybnickim.

Stacja opatrunkowa przy Gospodzie powstańczej w Ligocie pod Katowicami — maj 1921.
× P. Bronisława Szymkowiakówna.

*O wolność Śląska, w dziesięciolecie
III Powstania 1921..., Katowice [1931]*

BRONISŁAWA SZYMKOWIAKÓWNA - POSŁANKA SEJMU ŚLĄSKIEGO

P. Janina Omańkowska, która przewodniczyła na pierwszym posiedzeniu sejmu śląskiego.
Obok siedzi p. Bronisława Szymkowiakówna, sekretarka sejmu.

Bronisława Szymkowiakówna – sekretarka pierwszego posiedzenia Sejmu Śląskiego (10 X 1922)

Józef Piernikarczyk, *Ilustrowana Księga Pamiątkowa Górnego Śląska*, Katowice 1923

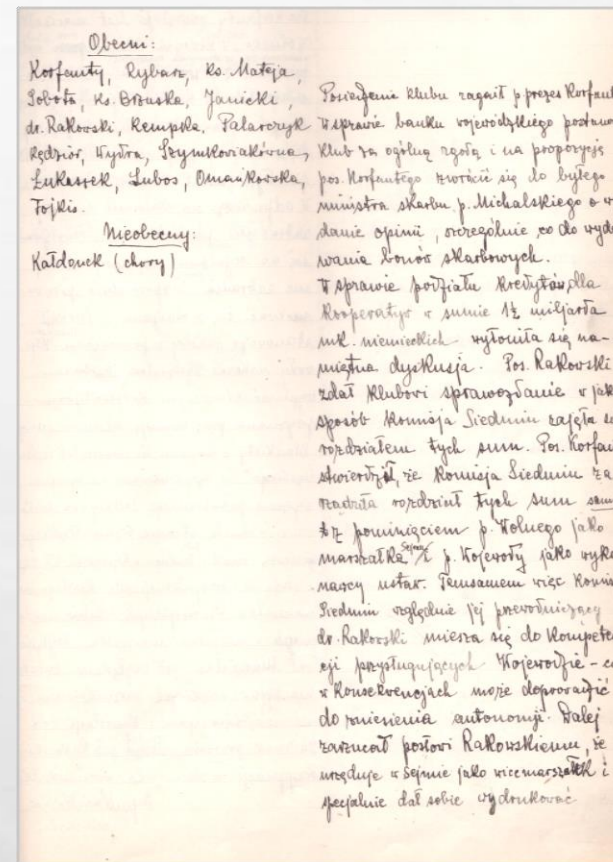
Podział posłów na frakcje.

I. Chrześcijańskie Zjednoczenie Ludowe.

1. Ks Brzuska Eugeniusz,	10. Ks. Mateja Karol,
2. Fojkis Walenty,	11. Omańkowska Janina,
3. Janicki Stanisław,	12. Pałarczyk Karol,
4. Korfanty Wojciech,	13. Dr. Rakowski Kazimierz,
5. Kempka Paweł,	14. Rybarz Edward,
6. Kaldonek Józef	15. Sobota Adolf,
7. Kędzior Jan,	16. <u>Szymkowiakówna Bronisl.</u>
8. Lubos Jan,	17. Wydra Ryszard.
9. Łukaszek Franciszek,	

Prezydjum Klubu:

Prezes Korfanty Wojciech,	Sekretarz Lubos Jan,
Wice-prezes Rybarz Edward,	Zastępca sekr. <u>Szymkowiakówna</u>
	Gospodarz <u>Kędzior Jan.</u>

Protokół z posiedzenia posłów Bloku Narodowego pisany ręką Bronisławy Szymkowiakówny (2 III 1923)
[\(wersja cyfrowa dostępna w ŚBC\)](#)

Bronisława Szymkowiakówna w *Składzie osobowym Sejmu Śląskiego*, Katowice 1922

BRONISŁAWA SZYMKOWIAKÓWNA DZIAŁACZKA TOWARZYSTWA POLEK

Przemówienie posłanki Bronisławy Szymkowiak z okazji wręczenia delegacji^{02 22} kobiet z Towarzystwa Polek daru - ^{na ręce} de ręk J.E.Ks. Biskupa Augusta HLONDA w r. 1925-tym z przeznaczeniem dla przyszłej Katedry diecezji śląskiej w Katowicach.

Wasza Ekscoelencjo ! Ukochany Nasz Arcypasterzu!

W dniu tak radosnym dla nas i tak historycznym , jakim jest dzień Twojej konsekracji - spieszymy i my POLKI , otry tej Ziemi Piastowskiej , złoży ó Ci hołd jako pierwszemu Biskupowi śląskiemu i zarazem ślubujemy - że wiernie stać będziemy na straży naszych ideałów religijnych i narodowych , tak w życiu prywatnym jak i publicznym.

Zdajemy sobie sprawę z tego , że od kobiet w wielkiej mierze zależy duchowe odrodzenie naszego społeczeństwa.

Racz przeto ukochany Arcypasterzu nasz , być Kierownikiem dusz naszych, pobłogosław nam w pracach i poczynaniach naszych , pomagaj kość nędzę i cierpienie , które tak dotknęły lud nasz w tej ciężkiej dla naszego państwa chwili. Spraw , aby w pracach społecznych przewodził nam zawsze duch wiary głębokiej, jaki ożywił naszych pracowników. Jako skromny dar , który Ci w szczerości serc naszych składamy - przyjmij łaskawie ten oto obraz z mozaiki, przedstawiający Matkę Boską w stroju ludowym z Dzieciątkiem Jezus taką, jaką siebie wyobrażał nasz Matejko. Obraz ten został nabyty w firmie Żeleński w Krakowie przez Związek Towarzystw Polek na Województwo Śląskie. Składamy obraz w Twoje ręce w imieniu jednej z najstarszej organizacji kobiecej Towarzystw Polek, do której mamy zaszczyt zaliczać jako członka czcigodną Matkę Twoją.

Przemówienie Bronisławy Szymkowiakówny z okazji wręczenia przez delegację kobiet z Towarzystwa Polek daru na ręce Biskupa Augusta Hlonda (Katowice 1925)

Program I. Zjazdu Młodych Polek podpisany m.in. przez Bronisławę Szymkowiakównę

Pierwszy Zjazd Młodych Polek!

W niedzielę, dnia 20 stycznia br. odbędzie się

w Katowicach

Pierwszy Zjazd Młodych Polek Województwa Śląskiego.

Zwycząj naszych przodków Zjazd rozpocznie się mszą św., która się odprawi w kościele Najśw. Marji Panny o godz. 11,45.

Popołudniu o godz. 3-ciej w wielkiej sali Domu Związkowego przy kościele Najśw. Marji Panny zagal Zjazd przewodnicząca Związku Towarzystw Polek, p. posł. Omankowska.

Program Zjazdu:

1. Przywitanie przez kierowniczkę Oddz. Młod. Polek, p. M. Cybalską,
2. Sprawozdanie z działalności: p. M. Cybulska,
3. Referat o celu i zadaniu Młodej Polki: p. posł. Szymkowiakówna,
4. Uroczyste przyrzeczenie Młodym Polek,
5. Wspólne odśpiewanie "Roty" Konopnickiej,
6. Zakończenie.

Po Zjeździe:

O godz. 6-ej wiecz. odbędzie się przedstawienie teatralne.

Młode Polki odegrają trzy jednoaktówki p.t.

1. "Młody Kłanec",
2. "To mój cel",
3. "Odwaga".

Po przedstawieniu tańce. W przerwach różne niespodzianki, jak loterja fantowa itd. Wszystkich sympatyków naszej organizacji oraz siostrzane i bratnie Towarzystwa na nasz pierwszy Zjazd i przedstawienie jaknajserdeczniej zapraszamy.

Główny Zarząd Związku Towarzystw Polek Na Województwo Śląskie.

Kierownictwo i Zarząd Młodych Polek w Katowicach.

Bronisława Szymkowiakówna

M. Cybulska

ELŻBIETA KORFANTOWA (1882-1966)

działaczka narodowa polskiego ruchu kobiecego
założycielka i przewodnicząca Związku Katolickich Towarzystw Polek
posłanka na Sejm Śląski III kadencji

Elżbieta Korfantowa z mężem Wojciechem Korfantym i rodziną

Elżbieta Korfantowa (po lewej) z mężem

Archiwalna fotografia ślubna Elżbiety Szprot i Wojciecha Korfantego, 1903

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

ELŻBIETA KORFANTOWA PRZEWODNICZĄCA ZWIĄZKU KATOLICKICH TOWARZYSTW POLEK

Hasto: Bóg, Rodzina i Ojczyzna

Statut Katolickiego Tow. Polek

(wpisane do rejestru Stowarzyszeń
dnia 21 listopada 1928 r. pod liczbą 6. R. Stow 244)

1

Członk.

zam. w Nr.

u wstąpiła dnia 19

zapł. wstępnego zł.

Pieczęć

sekretarka prezeska

„Polonia“, Sp. Akc., Katowice.

Zarząd Główny:

Elżbieta Korfantowa, przewodnicząca.
Franciszka Ruppowa zastępcz. przewodnicząca.
Weronika Kiczewska sekretarka.
Wanda Pietruszkówna, zastępc. sekretarki.
Kazimiera Mędlewska, skarbniczka.

Ławniczki:
Franciszka Kawkowa — Maria Kosmałowa.

Teatr Polski

Dyrekcja
Zarząd T. P. T. P. w Katowicach Dyrektor:
Marjan Sobieński

W środę, 4-go grudnia 1935
o godz. 18.30 (4.30 popoł.)

Sprzedane
dla Związku Katol. Tow. Polek

Gwałtu, co się dzieje

Komedja w 3 aktach ALEKSANDRA HR. FREDRY

OSOBY:
Urządca, burmistrz w Ostoku Julia Elżbieta
Tobiasz, jej mąż Józef Winiarski
Barbara, siostra Helena Korwadowska
Kasper, jej mąż, brat Tobiasza Marjan Jastrzębski
Kasia, ich synowiczka Maria Walterówna
Azeta, kucharz i dowódca straż Zofia Wierzbicka
Stefan, jej mąż Józef Kondorski
Piotr Orzechowski Stefan Martyna
Jan Kasty Doroba, towarzysz Józef Władysław
Dyżma Bekus, pancerni Władysław Przebiński
Makary, szeregowiec Stanisław Kotzirowski
Mieszczanie, młodziaki, szeregowcy.
Scena w Ostoku, wieś.

Inscenizacja: dr. Leopold Półgłówny. Dekoracja: art.-mal. J. Jaroszewski.

Przebieg o godz. 18.30 Z chwila rozpoczęcia widowiska lub
aktu wstępu na widownię wzniesiony? **Wolność o godz. 18.30**

garderoba: part. I Lp. 30 gr, II p. 15 gr, przyciem przymus oddawania garderoby na II p. nie obowiązuje

**Ceny miejsc naniższe
Bony zniżkowe i passe-portal nieważne!**

Bilety do nabycia w Sekretarjacie Zw. Kat. Tow. Polek w Katowicach,
Sobieskiego 11, oraz w dniu przedstawienia przy kasie Teatru Polsk.

DRUKARNIA ŚLĄSKA Sp. z ogr. odp. KATOWICE.

[Wersja cyfrowa dostępna w ŚBC](#)

Zapowiedź komedii Aleksandra Fredry pt. *Gwałtu co się dzieje*
sprzedanej dla Związku Katolickiego Towarzystwa Polek (4 XII 1935)

HALINA STĘŚLICKA (1897-1956)

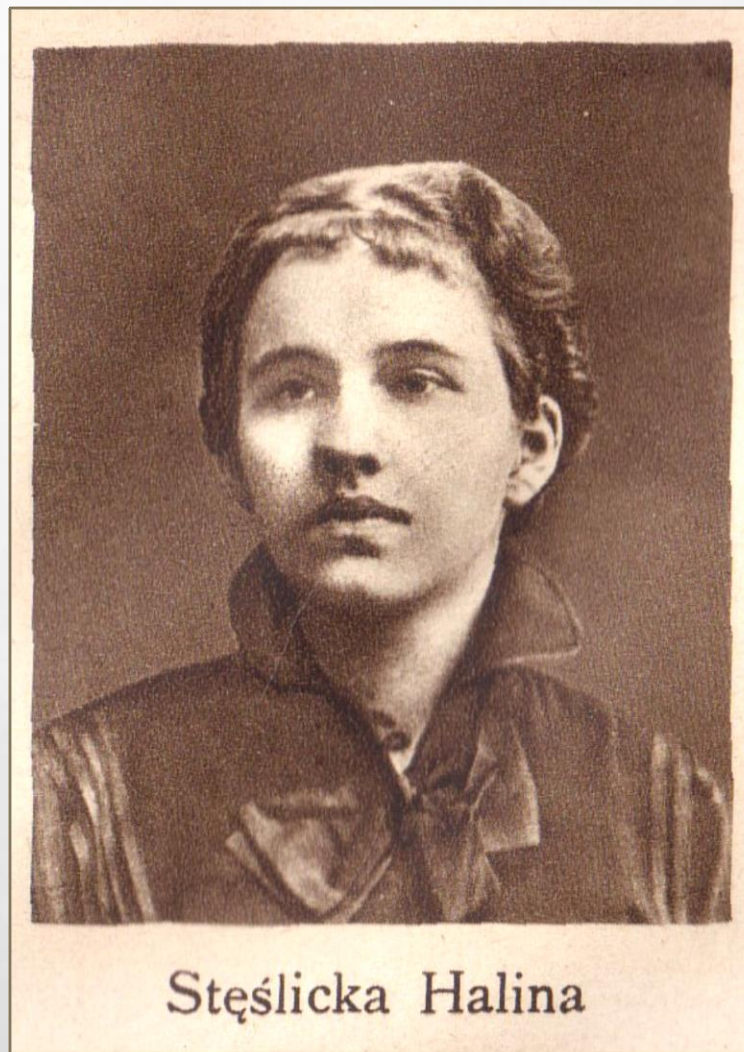
dziennikarka

działaczka plebiscytowa

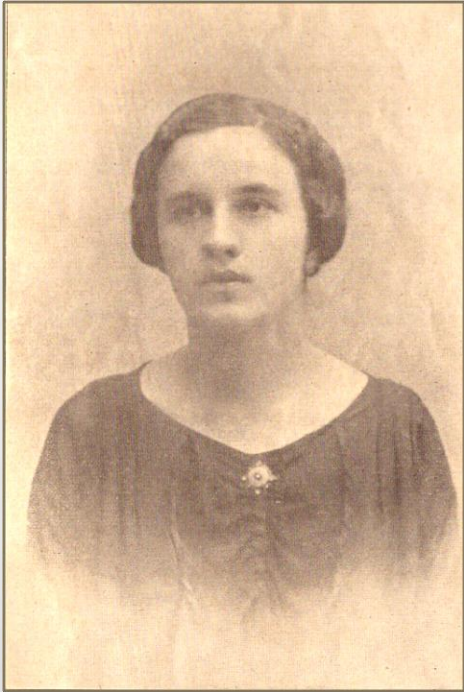
posłanka Górnego Śląska w Sejmie II Rzeczypospolitej

założycielka około 20 towarzystw kobiecych na terenie Górnego Śląska
członkini Zarządu Głównego Związku Towarzystw Polek oraz Narodowej
Organizacji Kobiet

Portret z publikacji: *Parlament Rzeczypospolitej
Polskiej 1919-1927*, Warszawa 1928

HALINA STĘŚLICKA

Wizerunek z publikacji:
*Kobieta w Sejmie, działalność posłanek
Narodowej Organizacji Kobiet. Zarys
sprawozdania za lata 1919-1927,*
Warszawa 1928

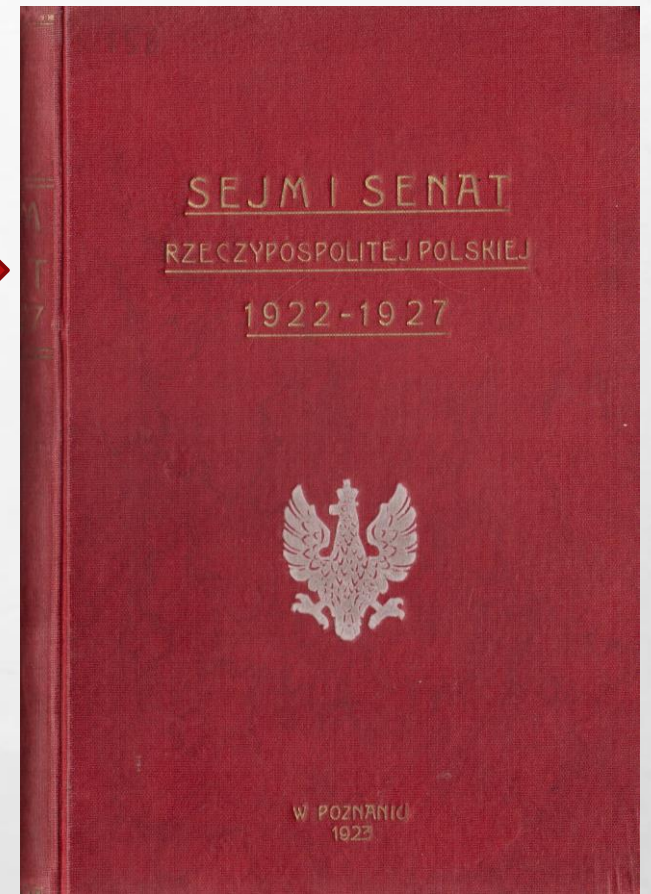
Okręg 40.

Województwo Śląskie

Pow: Cieszyn miasto i powiat Bielsk, Pszczyna i Rybnik.
Posłów 7.

Ludność Cieszyn i Bielsk według spisu z 30. 9. 1921,
Pszczyna i Rybnik z 1919: 457 281. Polaków 368 078
(80,6%), obcych: 89 203 (19,4%).

Ks. Józef Londzin Halina Stęślicka Michał Kwiatkowski

MARIA SOJKOWA (1875-1944)

działaczka narodowa i społeczna
członkini Związku Niewiast Katolickich w Cieszynie oraz
Związku Śląskich Katolików i Rady Narodowej Księstwa
Cieszyńskiego

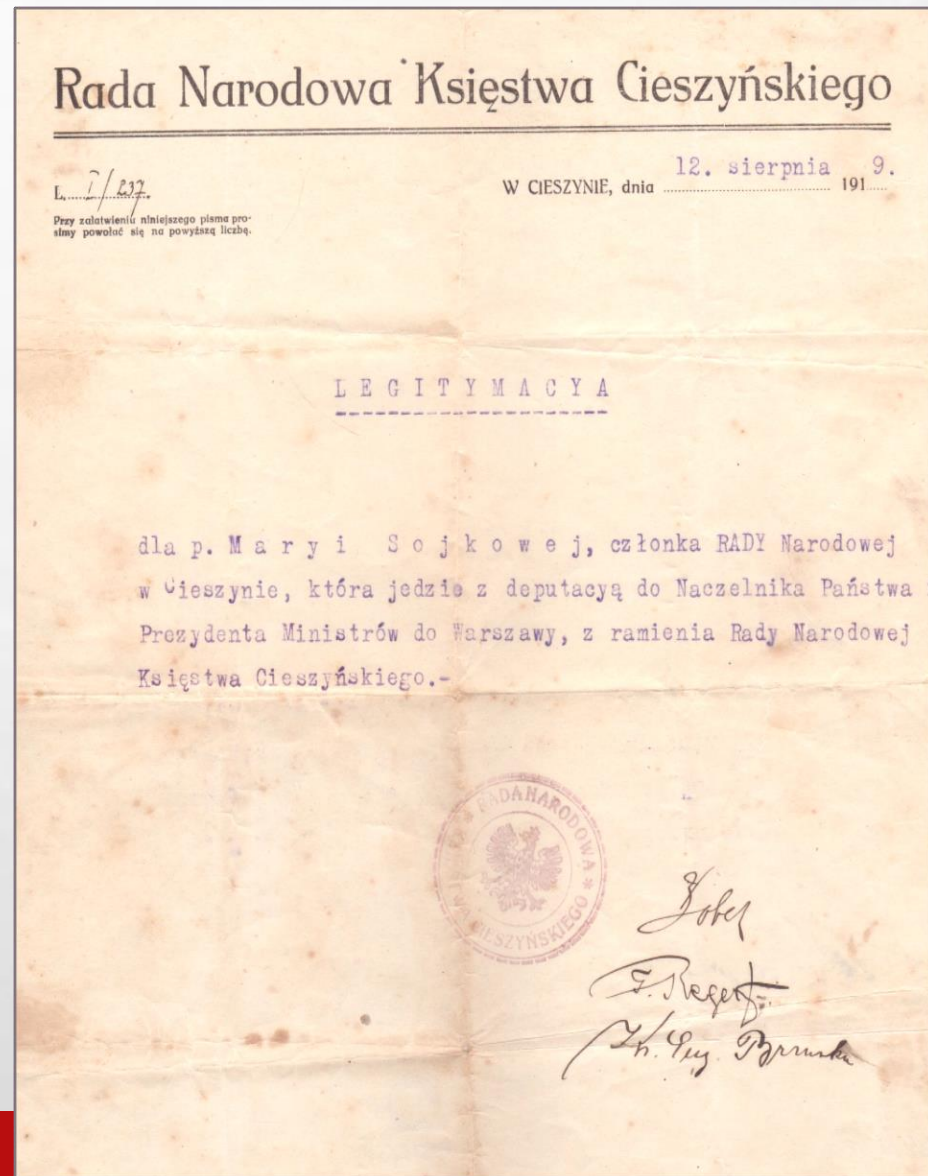
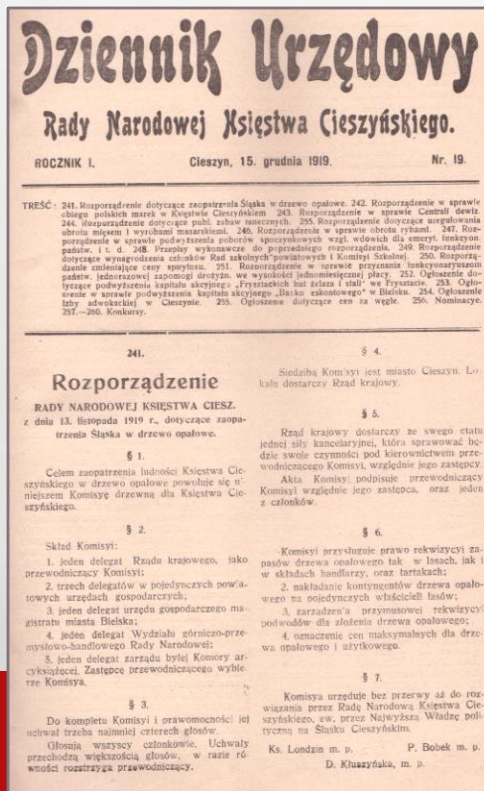
Fotografia z 1909 roku (ze zbiorów Biblioteki Śląskiej) →

MARIA SOJKOWA W RADZIE NARODOWEJ KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO

Legitymacja dla Marii Sojkowej, członka Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego na wyjazd do władz państwowych, wystawiona 12 sierpnia 1919 roku

Oryginalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

MARIA SOJKOWA

Karta przynależności do Gminy Oldrzychowice
wydana przez władze gminy na nazwisko
Maria Sojka 18 września 1920 roku

Platz Nr. 22/9 201/1 (Hilfsblatt)
27/9 201/1 Hilfsblatt

Er. cert. list. wyst. 23/9.20
L. Termin 23/9. 1920

Land (Kraj): *Slask*

Politischer Bezirk (Powiat polityczny): *Bielski*

Heimat-Schein
Karta przynależności

womit von der Gemeinde *Oldrzychowice*
mocy której gmina
bestätigt wird, daß
potwierdza, że

Name:
Imię: *Maria Sojka*

Charakter:
Charakter: *Wzrostowa*

Alter:
Wiek: *1875*

Stand:
Stan: *namężna*

in dieser Gemeinde das Heimatsrecht besitzt.
w tej gminie posiada prawo przynależności *przynależność*
Oldrzychowice 18/9 od r. *1895* 1920

Eigenhändige Unterschrift der Partei:
Własnoręczny podpis strony: *Maria Sojka*

für die Gemeinde:
Za urząd gminny: *Pawlik*

DRUCK UND VERLAG VON KUTZNER & CO., IN TESCHEN

201/694

Oryginalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

MARIA SOJKOWA

Fragment biografii Marii Sojkowej

Niżej podpisana Maria Sojkowa, urodzona dnia 7 lipca 1875 r. w Lesznej Górnej (pow. Cieszyn) nr 29 z ojca Jana Biłki i jego żony Ewy, uczęszczała do szkoły powszechnej w Lesznej Górnej i przez trzy lata do szkoły powszechnej SS. Boromeuszek w Cieszynie. Ponieważ rodzice nie mieli środków na dalsze swej córki Marii kształcenie, a troszczyć się musieli o liczną rodzinę, musiała podpisać wrócić do domu rodzicielskiego i zająć się pracami przy gospodarstwie rolnym rodziców. Dnia 24 I 1895 r. wyszła za mąż za Jana Sojkę, hutnika w Trzyńcu i zamieszkała w Oldrzychowicach l. 120. Syn jej Jan, wychowany w duchu patriotyczno-polskim, został z ławy szkolnej - z gimnazjum polskiego w Cieszynie - w r. 1914 powołany do służby wojskowej. Po egzaminie dojrzałości w r. 1915 został wysłany na front włoski, gdzie nabawił się poważnej choroby piersiowej. Po przewrocie w r. 1918/19 - mimo wątłego stanu zdrowia zgłosił się do dyspozycji Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego i jako oficer-komendant oddziału milicji śląskiej wstrzymywał w Bystrzycy na czele nielicznej grupy milicjantów ataki czeskich wojsk, maszerujących od strony Jabłonkowa na Cieszyn.

Niżej podpisana brała czynny udział nad uświadczeniem szerokich warstw ludności polskiej, przemawiała na wielu zgromadzeniach i wiecach urządzanych przez Związek Śląskich Katolików pod egidą śp. posła ks. prałata Londzina w różnych miejscowościach Śląska, pisywała artykuły uświadczenia, patriotyczne i społeczno-kulturalne do prasy śląskiej i pozaśląskiej. W październiku 1918 r. została powołana na członka Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, brała czynny udział w jej posiedzeniach i naradach aż do jej zlikwidowania, organizowała wielki wiec manifestacyjny dnia 27 października 1918 r. na Rynku w Cieszynie, na który przybyło przeszło 40.000 uczestników. Na tym wiecu przemawiała niecąc ducha patriotycznego. Była delegatką Rady Narodowej u ówczesnego Naczelnika Państwa, Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, zabiegając o pomoc zbrojną przeciw najazdowi czeskiemu. W lipcu 1919 r. została przez patrol czeski aresztowana, lecz wskutek interwencji Międzynarodowej Komisji Ententy w Cieszynie wypuszczona.

Maria Sojkowa podczas sypania Kopca Piłsudskiego w Krakowie

HALINA WOJCIECHOWSKA-SOŁOWIJOWA (1894-)

nauczycielka

działaczka społeczna

uczestniczka powstań śląskich

organizatorka żeńskich oddziałów służby sanitarnej, kurierskiej i wywiadowczej
Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska w powiatach kozielskim i zabrskim
pseudonim „Halszka”

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

WANDA JORDAN-ŁOWIŃSKA (1900-1959)

śląska harcmistrzyni
uczestniczka powstań śląskich
komendantka Chorągwi Śląskiej od 1922 roku
przewodnicząca Zarządu Śląskiego Oddziału ZHP od 1927 roku
działaczka konspiracyjna

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

WANDA JORDAN-ŁOWIŃSKA DZIAŁACZKA SPOŁĘCZNA

Wanda Jordan
śląska harcmistrzyni

Legitymacja Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej
w Katowicach wystawiona na nazwisko Wandy Jordanówny.

Organizacja miała na celu promowanie lotnictwa
sportowego, komunikacyjnego i wojskowego

Oryginalne fotografie i dokumenty ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

NATALIA AGNIESZKA OGRODNIK-POPOWICZ (1901-1969)

nauczycielka i działaczka harcerska
kierowniczką odcinka sanitarnego w II i III powstaniu śląskim
pseudonimy: „Malowana”, „Kapucyn”

Związek Powstańców Śląskich

Powiat _____
Okręg _____

12

Nr. leg. *80*

Imię *Natalia Agnieszka*
Nazwisko *Popowiczowa*
Data *17.11.1901*
w *Łowosze* powiat *Bełżycki*
Miejsce zamieszkania *Wielunowa pod Litwinem*
Radcuwianska
Kawaler _____ żonaty *Marcel*
Stopień wojskowy *saustr. chor. krasn.*
Funkcja w powstaniu *oddz. sanitarnego*
Data wstąpienia *27.11.1920*
Grupa **SOSNOWIEC**
Czy był ranny _____
Czy inwalida powstańczy _____
Czy jest członkiem Kasy Pośmiertnej Zw. Powst. Śl. _____

13

Popowiczowa Natalia

Sekretarz _____ Prezes _____

2 *3*

Stamp: Związek Powstańców Śląskich, GRUPE W SOSNOWIEC

Stamp: Powstanie Śląskie, GRUPE W SOSNOWIEC

24

25

N 4305 - 25/3477
BIURO
KOMITETU KRZYŻA I MEDALU
NIEPODLEGŁOŚCI STWIERDZA

IZ P. *Natalia Agnieszka Popowiczowa*
JEST ODZNACZONY MEDALEM
NIEPODLEGŁOŚCI

SEKRETARZ GENERALNY
W. Felczyński
(-) *Wacław Felczyński*

PODPIS WŁAŚCICIELA LEGITYMACJI
Popowiczowa Natalia Agnieszka

Na P. K. P. ulga w/g tabeli **B**

Originalne dokumenty ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

JANINA ŻNIŃSKA (1871-1949)

działaczka społeczna i plebiscytowa
propagatorka śpiewu chóralnego i kultury muzycznej
sekretarka w Śląskim Związku Kół Śpiewaczych
pierwsza redaktorka „Śpiewaka Śląskiego”
działaczka w Towarzystwach Czytelni Ludowych

Zdjęcie Towarzystwa Śpiewu
w Bytomiu (wśród członków
m.in. Janina Żnińska)

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

ANNA ZDZIARKÓWNA (1891-po 1963)

działaczka ruchu muzycznego
skarbnik oddziału katowickiego Związku Śląskich Kół Śpiewaczych

Anna Zdziarkówna wśród członków wydziału okręgu katowickiego Związku Śląskich Kół Śpiewaczych, 1927

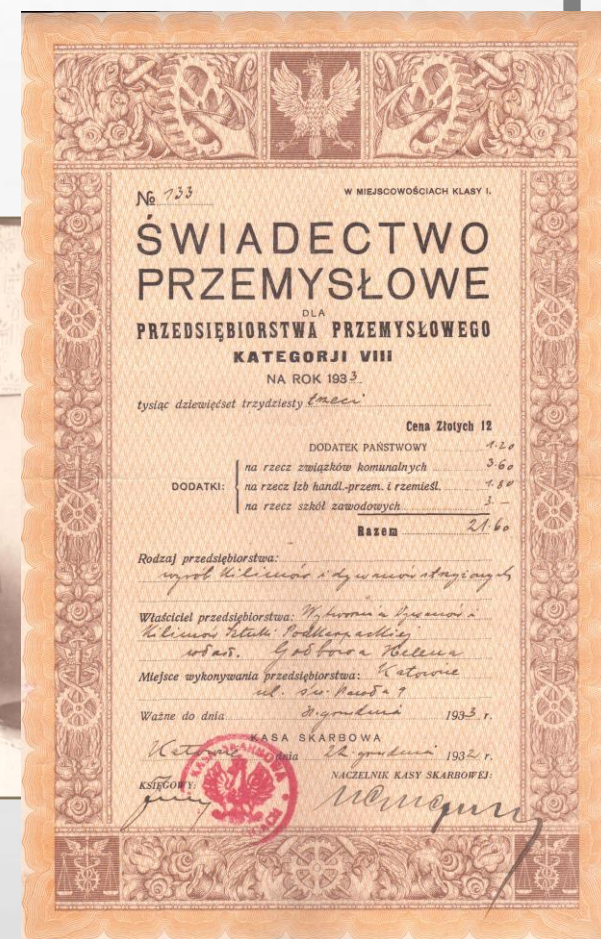

Komitet Honorowy zjazdu okręgu katowickiego Związku Śląskich Kół Śpiewaczych, 1929
(na fotografii m.in. Anna Zdziarkówna)

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

HELENA STACHURSKA-GOŁBOWA (1900-1992)

nauczycielka, żona literata Kazimierza Gołby

Fotografia i świadectwo przemysłowe związane z firmą rękodzielniczą Heleny Stachurskiej-Gołbowej
Po zawarciu związku małżeńskiego musiała (zgodnie z przepisami ustawy celibatowej) porzucić zawód nauczycielki

Fotografia i dokumenty związane z pracą pedagogiczną Heleny Stachurskiej

Materiały ze spuścizny Kazimierza Gołby (zbiory Biblioteki Śląskiej)

TOWARZYSTWO POLEK NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Wydział Tow. Polek
Katowice

Biuro pośrednictwa pracy
Otwarte od godziny 10—12 przed poł.
i od godziny 3—5 po poł.
Numer telefonu 562

P. P.

Z powodu wielkiej liczby uchodźców z powiatów przydzielonych Niemcom a zgłaszających się do naszej organizacji o pomoc i pracę, uważaliśmy sobie za obowiązek obywatelski, stworzyć przy Sekretarjacie Towarzystwa Polek

Biuro pośredn. pracy dla kobiet
ażeby choć w części przyjść z pomocą naszym rodaczkom.

Z powyższych względów odnosimy się do Szan. Obywatelstwa z uprzejmą prośbą, żeby w razie potrzeby zwracali się do naszego biura w Katowicach, ul. Andrzeja nr. 2 II. piętro.

Polecamy: pielęgniarki zawodowe, kantoryzki, siły pomocnicze do biur, ekspedjentki i uczennice do sklepów, szwaczki, bony i panienki do dzieci, wyręczycielki pani domu, gospodynie, służące, posługaczki, praczki itd.

Biuro pośrednictwa pracy dla kobiet
przy wydziale Towarzystwa Polek.

Ulotka informująca o stworzeniu Biura pośrednictwa pracy dla kobiet przy Towarzystwie Polek w Katowicach

Uroczystość wręczenia sztandaru dla Zarządu Powiatowego Towarzystwa Polek w Katowicach przez Konstancję Łubieńską, 1919

Ulotka wzywająca do aktywnej działalności w Towarzystwach Polek, podpisana przez Zarząd Związku Tow. Polek

DONIESIENIE
do Zarządów i członków wszystkich Towarzystw Polek na Górnym Śląsku.

Hasło: Bóg, Rodzina i Ojczyzna!

Drogie Siostry!

Na zegarze świata wybita godzina barczasta walki. Olsz nasz Górny Śląsk, ukochany, sławopólna nasza kraina wkracza w nowy okres życia!

Niestety, nie zicieli się nasze nadzieje, których żywił od pierwszego dnia wojny, zwłaszcza zaś od chwili, gdy przeyłst Wilson oświł światu swoje czterdzieście punktów, które miały być podkładem do zawarcia pokoju i pięcioletniej krwawej wojny.

Wśród punktów tych znajdował się jeden, który miał naprawić wiekowe krzywdy i niesprawiedliwości, jakie dalały się narodowi polskiemu. Był to punkt trzydziesty. Brzmiał on jak następuje: „Państwo Polskie ma zostać odbudowane ze wszystkich ziem dawnej Polski oraz dzielnic zamieszkałych dziś przez ludność, w większości polską.”

Radość nasza była ogromna, albowiem wiesz arżmienia tego punktu i nasz Górny Śląsk miały zostać złączone z Polską. Tak też rzeczywiście zdecydowano przy układaniu pokoju w Wersalu. Wiekowa krzywda miała być naprawiona — naród polski Górnego Śląska miał być wyzwolony z pod obcego nad nim panowania i z pod obcych rządów....

Od układania pierwszego pokoju w Wersalu upłynęło bez mała dwa i pół roku. Przez ten czas ważyły się losy naszego kraju... Nie będącmy, Drogie Siostry, dziełom tych rozstrząsań szczęśliwymi, aby nie rozkręcał serca sobie i Wam. Dość powiedzień, że do posiewu pokoju i sprawiedliwości, dokonanego przez Wilsona, nieprzejaciel ludzkości posiał kłakolu, który zagłuszył ów posiew dołry.

Daj! Sprawiedliwość płacze a triumfuje polityka, oparta na krzywdzie i niesprawiedliwości!

Owa polityka to sprawia, że nasz Górny Śląsk, kraj od wieków polski, nie cały został złączony z Macierzą Polską, ale rozłaczony został na dwoje. Owa polityka sprawia, że przeszło pół miliona naszych braci i siostr nadal dźwigają bieżące jarzmo niewoli germańskiej! Taki wyrok wydała Liga Narodów w Gie-

nowie a stwierdziły go cztery państwa ko-

Bejpcie.

Przecież temu wyrokowi niema spójnicy tu na ziemi. Jedynie tylko Najwyższemu Królowi, Panu nad wszystkie państwa, postarzyć się możemy, iż stała się nam krzywda. Wierzymy też mocno w wiarę tej nie w nas zachował nie potrafi. „On krzywdzie to czyni, że przedaj przy później stanie się nam sprawiedliwość, że później czy później i reszta Górnego Śląska przyłączona zostanie do Polski.”

Ta nadzieja, mocna i niezłomna, — ona stłogodzi nam smutek rozstania, ona da nam siły do zmowaenia przeciwności losu obecnego, ona będzie też słupem światłanym, rozświetlającym mroczne drogi życia w niewoli tym z naszych braci, dla których godzina wyzwolenia, dotąd nie wybita.

W tej chwili przelomowej, jaką obecnie przeżywamy, czasami potrafić, aby sercebie się do Was, Drogie Siostry, i miliona starych rudy i obywateli, a ponieważ urządzenie leonijnych Zarządów jest z różnych przyczyn utrudniona, przeto obrabyszy ku temu doniesienia drukowanego, które prosimy odczytać na mobilizacjom Zebraniom Towarzystwa. Jeżeli w którejkolwiek miejscowości Towarzystwa Polek Zebrań dla jakiegokolwiek przyczyny nie urządzą, tam niech przewodnicząca lub sekretarka załadą przysłana większej ilości egzemplarzy Doniesienia dla rozłania ich członkom (Zgłaszać się pod adresem: Pani St. Ekerłowa — Bytom, ul. Hakuby 11, pte.)

Drogie Siostry! Przedewszystkiem dalemy Wam do wiadomości i żądamy tego po Was, aby wszystkie Towarzystwa dotąd istniejące, bezwarunkowo istniały i nadal. Nie sądzicie, że z chwili przelomowej, pod rząd państwa polskiego, Towarzystwa Polek w tych gminach staną się złytecznie. O nie, kochane Siostry! Przeciwnie: stawisz się dziećmi ukochanej Polski, obywatelkami państwa wielkiego i kulturalnego, z potężną gorliwością prowadź wmyślenie nad własną oświatą, nad wzniesieniem rodzin waszych, nad podniesieniem moralnym i gospodarczym całego społeczeństwa, a sposobności ku temu da Wam zawsze najwięcej Wasze Towarzystwo Polek.

Originalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

Zarząd Związku Tow. Polek na Górnym Śląsku.

Omnikowska. Ekerłowa. Chmielowska. Stęszlika.
Hagerowa. Szyperska. Korczewska. Mendelka. Stręzkowa.

ODDZIAŁY TERENOWE TOWARZYSTWA POLEK

Towarzystwo Polek w Paniowach Wielkich

Koło Towarzystwa Polek
w Katowicach Zawodziu

Towarzystwo Polek w Czuchowie
w czasie uroczystości
poświęcenia sztandaru

KOBIETY W CZASIE PLEBISCYTU NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Archiwalna fotografia przedstawiająca pracowników i dwie pracownice
Polskiego Komitetu Plebiscytowego na powiat Bytom, 1921

Członkowie Komitetu Parytetycznego
Gminy Mysłowice, 1921 (wśród nich jedna kobieta)

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

KOBIETY W CZASIE PLEBISCYTU NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Karty identyfikacyjne
Anny Tometzki i Apolonii Chowanna
oraz nalepki plebiscytowe

In lateinischer Schrift auszufüllen.

Agé de Wick / Alter : 27 Jahre / Taille / Wzrost : 1,44

Emplacement réservé pour la photographie facultative. (4. 4.)
Miejsce dla fotografii nieobowiązkowej. (4. 4.)
Raum für die nicht obligatorische Photographie. (4. 4.)

Signature du titulaire.
Podpis — Unterschrift des Inhabers.
Anna Tometzki

Résidence actuelle et adresse / Obecna mieszkanie, adres / Jetziger Aufenthalt u. Adresse : **Emmanuelsegen**

Cercle de Powiat / Kreis : **Ples**

Nom / Nazwisko / Name : *Tometzki*

(Les femmes mariées doivent ajouter au nom de leur mari leur nom de jeune fille.)
(U kobiet zamężnych także nazwisko rodowe.)
(Verheiratete Frauen haben dem Namen ihres Mannes ihren Mädchennamen beizufügen.)

Prénoms / Imiona / Vornamen : *Anna*

Situation de famille (marié, veuf ou célibataire) / Stan rodzinny (żonaty, zamężna, wdowiec, wdowa, nieżonaty, niezamężna) / Familienstand (verheiratet — verwitwet oder ledig) : *ledig*

Né le / Urodzony(a) dnia / Geboren am : *26. Februar 1893*

Lieu de naissance et cercle / Miejsce urodzenia i Powiat / Geburtsort und Kreis : *Kreis Guttentau*

Habite le territoire de plébiscite depuis le / Zamieszkała na obszarze plebiscytowym od / Im Abstimmungsgebiet wohnhaft seit dem : *Geburt*

Le maire. / Burmistrz — Bürgermeister. / Przewodniczący gminy. / Gemeindevorsteher.
J. Müller

Cachet de la mairie / Pieczęć urzędu gminnego / Stempel d. Ortsbehörde
EMMANUELSEGEN
KREIS PLESS O.S.

In lateinischer Schrift auszufüllen.

Agé de Wick / Alter : 60 Jahre / Taille / Wzrost : 1,63

Emplacement réservé pour la photographie facultative. (4. 4.)
Miejsce dla fotografii nieobowiązkowej. (4. 4.)
Raum für die nicht obligatorische Photographie. (4. 4.)

Signature du titulaire.
Podpis — Unterschrift des Inhabers.
Apolonia Chowanna

Résidence actuelle et adresse / Obecna mieszkanie, adres / Jetziger Aufenthalt u. Adresse : *Pruspinitz
Wörlstr. 7
Kattowitz*

Cercle de Powiat / Kreis : *Kattowitz*

Nom / Nazwisko / Name : *Chowanna geb. Glowack*

(Les femmes mariées doivent ajouter au nom de leur mari leur nom de jeune fille.)
(U kobiet zamężnych także nazwisko rodowe.)
(Verheiratete Frauen haben dem Namen ihres Mannes ihren Mädchennamen beizufügen.)

Prénoms / Imiona / Vornamen : *Apolonia*

Situation de famille (marié, veuf ou célibataire) / Stan rodzinny (żonaty, zamężna, wdowiec, wdowa, nieżonaty, niezamężna) / Familienstand (verheiratet — verwitwet oder ledig) : *verh.*

Né le / Urodzony(a) dnia / Geboren am : *10. 3. 1861*

Lieu de naissance et cercle / Miejsce urodzenia i Powiat / Geburtsort : *Luszwic-Galicien*

Nationalité / Przynależność państwowa / Staatsangehörigkeit : *Preussen*

Habite le territoire de plébiscite depuis le / Zamieszkała na obszarze plebiscytowym od / Im Abstimmungsgebiet wohnhaft seit dem : *1872*

Le maire. / Burmistrz — Bürgermeister. / Przewodniczący gminy. / Gemeindevorsteher.
J. V. Czupalla

Cachet de la mairie / Pieczęć urzędu gminnego / Stempel d. Ortsbehörde
GEMEINDE SCHOPPINZ
KREIS KATTOWITZ

Oryginalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

KOBIETY W CZASIE PLEBISCYTU NA GÓRNYM ŚLĄSKU

Commission Interalliée de Gouvernement et de Plébiscite de Haute-Silésie.
Komisja Międzysojusznicza Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska.
Interalliierte Regierungs- und Plebiszitkommission für Oberschlesien.

Cercle de Powiat: *Roschitz* le dnia ben: *29. 6.* 1920

Timbre de Perception
Marka Skuplowa
@capitelarte

PASSEPORT No. *2772*
Paszport. — Reisepaß.
bit 28. 6. 1921

Valable Wzany
Gültig

Nom de famille Nazwisko
Familienname *Chowanna yst. Gawatz*

Prénoms Imiona
Barnamen *Apolonia*

Nationalité Przynależność państwowa
Staatsangehörigkeit *Pol. 3. Klasse* Profession Zawód
Beruf *Yfpani*

Domicile permanent et adresse Stale Zamieszkanie i adres
Ständiger Wohnort mit Straße *Chopinowicz, Wroclaw*

Résidence actuelle et adresse Obecne mieszkanie i adres
Gegenwärtiger Aufenthaltsort mit Straße *Star*

Né le Urodzony dnia
Geboren am *10. 3. 61.* Age Wiek
Alter

Lieu de naissance Miejscowość urodzenia
Geburtsort *Wrocławskie 101. Chawan*

Taille Wzrost
Geŕalt *mittel* Cheveux Włosy
Haar *blau*

Yeux Oczy
Augen *brun* Visage Twarz
Gesichtsform *ovale*

Signes particuliers Znaki szczególne
Befondere Kennzeichen

(Signature du porteur) Podpis
Unterschrift des Inhabers
Apolonia Chowanna

Délivré à Wydany w
Ausgestellt in *Kattowitz 9/4* Visc Viza
Geleben *1/1/20*

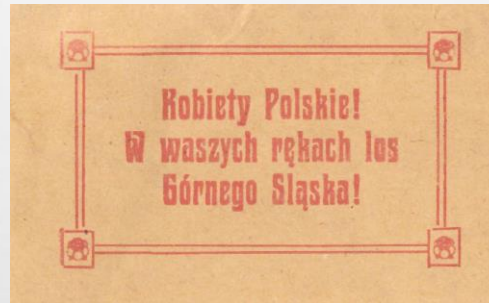
Le Dnia
Am *29. 6. 1920*

Wroclaw, 29. 6. 1920
F. W.
Wroclaw

Polizei-Direktor
KATTOWITZ

COMMISSION INTERALLIÉE DE GOUVERNEMENT ET DE PLEBISCITE DE HAUTE-SILESE
KOMISJA MIĘDZYSOJUSZNICZA RZĄDZĄCA I PLEBISCYTOWA GÓRNEGO ŚLĄSKA
INTERALLIIERTE REGIERUNGS- UND PLEBISZITKOMMISSION FÜR OBERSCHLESIEN

Przepustka służąca za wykaz głosowania wystawiona dla Rozalii Gabrysch

Dokument plebiscytowy, paszport wystawiony na nazwisko Apolonia Chowanna

Plebiscyt na Górnym Śląsku. — ~~Drugi dzień głosowania.~~
Volksabstimmung in Oberschlesien. — ~~Zweiter Abstimmungstag.~~
(Artikel 25 i 34 regulaminu. — Artikel 25 und 34 der Abstimmungsordnungen.)

Kategoria B
Kategorie

Przepustka służąca za wykaz głosowania dla osób urodzonych na Górnym Śląsku, lecz na tym obszarze nie zamieszkałych.
Passierchein, der als Wahlkarte gilt für die in Oberschlesien geborenen, aber in diesem Gebiet nicht ihren Wohnsitz habenden Personen.

Ważność. Niniejsza przepustka, służąca razem jako paszport, nie potrzebuje być wzywana przez władze konsularne francuskie, upoważnia do przyjazdu na Górny Śląsk tylko w ciągu dwunastu dni poprzedzających ~~drugie~~ dzień głosowania. Data tego ~~drugiego~~ dnia głosowania będzie podana do wiadomości zainteresowanych ogłoszeniem w prasie.
Gültigkeit. — Dieser Passierchein, der als Paß dient, aber nicht mit einem Sichtvermerk bei französischen Konsularbehörden versehen zu sein braucht, berechtigt zur Einreise in Oberschlesien nur im Laufe von 12 Tagen, die dem ~~zweiten~~ Abstimmungstage vorangehen. Das Datum desselben wird den Interessierten durch die Presse rechtzeitig bekannt gemacht werden.

Nazwisko / Imiona: *Gabrysch / Rozalie*
Nazwisko panieńskie dla kobiet zamężnych lub wdów / Mädchenname für verheiratete oder verwitwete Frauen: *Kloß*
Urodzony (a) / Geboren am: *5. November 1872*
Zawód / Beruf: *Carlau*
Adres obecny / Derzeitige Wohnort: *Kunibara Rittenro 121*

Rozalia Gabrysch
Uprawniony do głosowania powinien tu umieścić swój podpis jeszcze przed przybyciem na Górny Śląsk. Der Stimmrechtstiftige hat vor der Einreise in Oberschlesien seine Unterschrift hierher zu legen.

Jeżeli wpisany do listy głosujących jest eingetragen in der Stimmliste der Gemeinde, obszarowo-wojewódzkiego lub gminnego okręgu wyborczego.

Powiat / Kreis: *Glinowicz*
1. powiat (na) głosować w obwodzie głosowania nr. / 1. Kreis (in) der Wahlabteilung Nr. *Schule* gdzie jest wpisany (a) pod nr. / wo er (sie) unter der Nr. *5.* eingetragen ist

w *Schakanau* dnia ben *1. März* 1921.

Za Komitet Parytetyczny:
Für den paritätischen Ausschuß:

Przewodniczący: Der Vorsitzende: *Jolowietzki*
Zastępca Przewodniczącego: Der stellvertretende Vorsitzende: *Kwisdek*

Wizy. — Sichtvermerke.

Kontrola przy wejściu na Górny Śląsk / Kontrolle bei der Einreise in Oberschlesien

Kontrola dnia głosowania / Kontrolle des Wahltages

PLÉBISCITE

N 97

W-001628 1 [c. 60]

Oryginalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

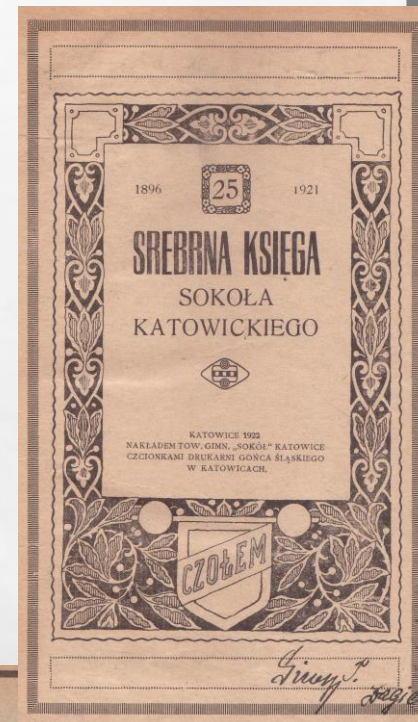
KOBIETY W TOWARZYSTWIE GIMNASTYCZNYM „SOKÓŁ” NA ŚLĄSKU

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Knurowie podczas wycieczki do Cieszyna, [1923?]

Rada „Sokoła” Okręgu Cieszyńskiego, 1937-1938

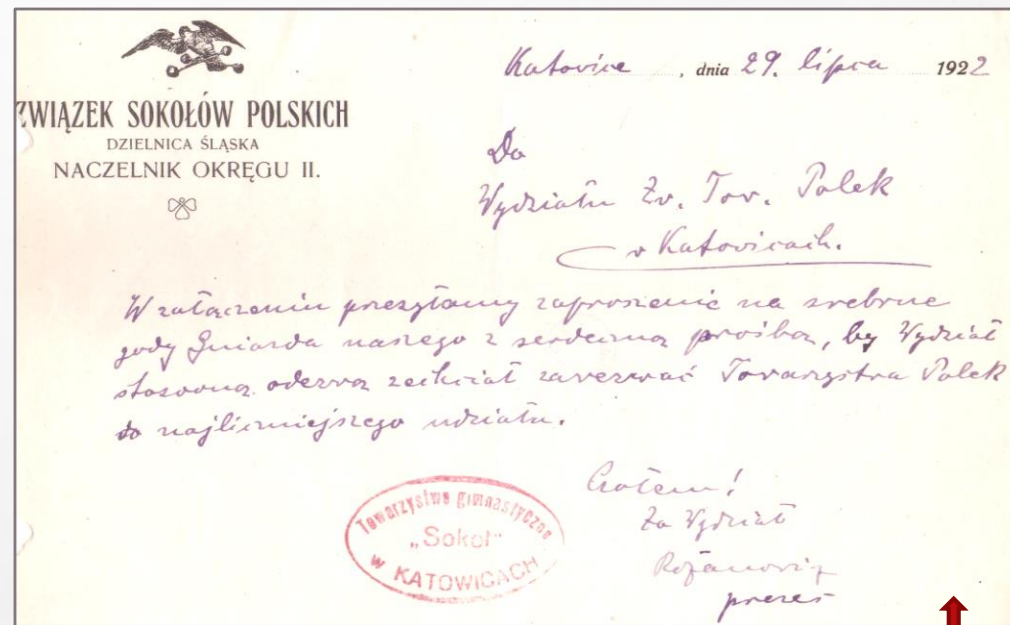
Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

KOBIETY W TOWARZYSTWIE GIMNASTYCZNYM „SOKÓŁ” NA ŚLĄSKU

Oddział Sokolice Dzielnicz Ślaskiej

Stanica, jednodniówka poświęcona prezesowi Związku Sokolstwa Polskiego, druhowi Adamowi Zamoyskiemu... Katowice 1929

Zaproszenie Związku Sokołów Polskich Dzielnicz Ślaskiej na „srebrne gody gniazda” skierowane do Wydziału Towarzystwa Polek w Katowicach (29 VII 1922)

Naczelniczki Zarządów Okręgów Dzielnicz Ślaskiej w „Kalendarzu Sokolim” na rok 1935

Okręg	Naczelniczka
I. nowobytomski	Gawlikówna Walerja
II. katowicki	Koberówna Walerja
III. chorzowski	Drobikówna Florentyna
IV. tarnogórski	Białasówna Marja
V. siemianowicki	Górkówna Klara
VI. mysłowicki	—
VII. pszczyński	Gorólówna Łucja
VIII. rybnicki	Duszanka Anna
IX. wodzisławski	—
X. cieszyński	Gawędzianka Ada

KOBIETY W TOWARZYSTWIE GIMNASTYCZNYM „SOKÓŁ” NA ŚLĄSKU

Tow. Gimn. SOKÓŁ w Kostuchnie

Uroczystość poświęcenia sztandaru

Rodzice Chrzestni

*K. Mary Riedert, pros.
Kamień Łopusz przez Otę Pł.
Eufonia Kofa
Klaudia Karol.
Hrozka Pawlenta
Kawalska Katarzyna
Płowska Maria.
Dziomka Józef
Paweł Otta
Giacyni
Jan Jankowski, Szw.
Gonicki A.*

*Dr. Przemysław Janin
Józef Pękałach
Józef Prępnik
Józef Skrobuda.
Dr. Tomaszki Szlachetko
Jan E. J. Słoboda Piotrowski
Mieczysław Niszczyński
Wojciech Prępnik*

Fotografie z uroczystości poświęcenia sztandaru 18 września 1938 roku i wpisy z książki pamiątkowej

Originalne materiały ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

PRZYSPOBIENIE WOJSKOWE KOBIEC

Obóz Przysposobienia Wojskowego Kobiet w Garczynie, ok. 1930
(na fotografii m.in. instruktorka PWK z Zawiercia Wanda Bieniewska)

Obóz Przysposobienia Wojskowego Kobiet w Garczynie, 1931
(na fotografii m.in. Elżbieta Zawadzka oraz instruktorka PWK z Sosnowca Helena Dymarska-Gubałowa z bandażem)

KOBIETY W CHÓRACH I TOWARZYSTWACH ŚPIEWACZYCH

Zbiorowy chór śląski (śpiewacy z Chorzowa, Bytomia i Katowic)
w Łazienkach, po koncercie w Warszawie, 1920

Towarzystwo Śpiewu „Skowronek” w Gierałtowicach

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

KOBIETY W CHÓRACH I TOWARZYSTWACH ŚPIEWACZYCH

XIII Zjazd Śpiewaków Śląskich
Okręgu Rybnickiego
26. IX. 1937 r. w Rybniku

JUBILEUSZ
25-LETNIEGO ISTNIENIA
Stowarzyszenia Śpiewaków Śląskich
Oddziału Mieszanego „Seraf” w Rybniku

1913 25 1938

XIV ZJAZD ŚPIEWAKÓW
OKRĘGU RYBNICKIEGO
21 I 22 MAJA 1938 ROKU

Drukarnia „Gazetarni Polskiego i Górcy Rybnickiej” • Bielszowa Łowcy 8

XIII Zjazd Śpiewaków Śląskich
Okręgu Katowickiego
13 czerwca 1937 roku

Towarzystwo Śpiewu „Seraf” w Rybniku, 1932

Chór mieszany „Echo” w Łaziskach Górnych, 1938

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

AKTORKI TEATRU POLSKIEGO W KATOWICACH

Archiwalne programy teatralne z okresu dwudziestolecia międzywojennego

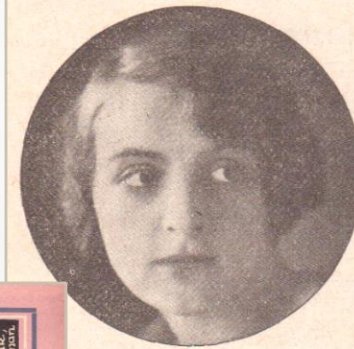
*Helena Rozwadowska
artystka dramatu*

Helena Galińska, art. dramatu

Janina Warden artystka dramatu

*Wanda Michałowska
artystka dramatu*

*Marja Strońska
artystka dramatu*

*Felicja Kozłowska
artystka dramatu*

*Sabina Sawicka
artystka dramatu*

*Teodozja Bohdańska
artystka dramatu*

Programy ze zbiorów Biblioteki Śląskiej, dostępne w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej

AKTORKI TEATRU POLSKIEGO W KATOWICACH

Aktorki Teatru Polskiego w Katowicach występujące w sztuce Kazimierza Gołby *Rekruci*, 1935 (m.in.: Zofia Barwińska, Zofia Grzębska, Helena Rozwadowska, Mira Wiland i Janina Zakrzyńska)

Oryginalne fotografie ze zbiorów Biblioteki Śląskiej

LEKTURY ŚLĄSKICH KOBIET

„Kalendarz Rodzinny”
wydawany w Cieszynie

„Zaranie Śląskie” 1934,
kwartalnik wydawany od 1907
roku w Cieszynie i Katowicach

„Głos Polek”, organ Związku Towarzystw Polek,
wydawany w Bytomiu od 1920 roku

Pismo ilustrowane wydawane w Katowicach
Zawodziu od 1924 roku

Czasopisma ze zbiorów Biblioteki Śląskiej, dostępne w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej

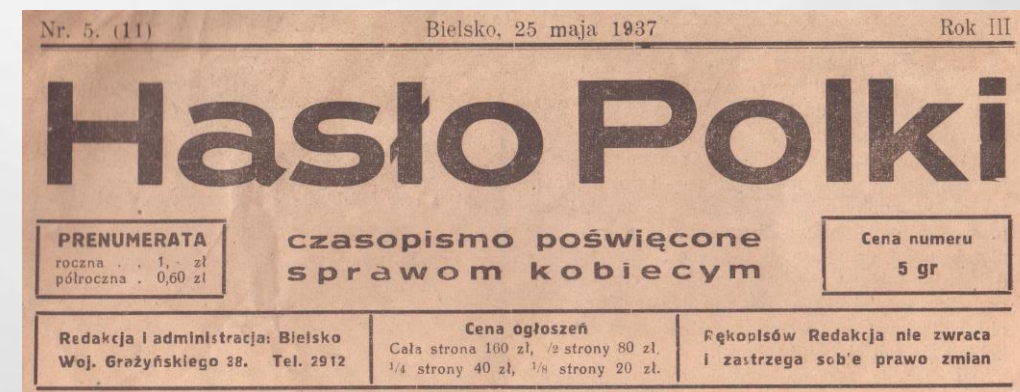
LEKTURY ŚLĄSKICH KOBIET

Dodatki do „Gazety Robotniczej” wydawane w Katowicach

Czasopismo wydawane w Warszawie i Katowicach przez Zofię Zaleską, dodatek do „Gońca Śląskiego”

Pismo wydawane przez Zarząd Oddziału Narodowej Organizacji Kobiet w Bielsku, pod red. Zofii Zajączkowej

Czasopisma ze zbiorów Biblioteki Śląskiej